JACOB BIRKLER

RØVHULLER

EN FILOSOFISK UNDERSØGELSE AF ET SOCIALT FÆNOMEN

RØVHULLER

En filosofisk undersøgelse af et socialt fænomen

Af Jacob Birkler

Røvhuller - En filosofisk undersøgelse af et socialt fænomen

1. udgave, 1. oplag
© Jacob Birkler 2026
Kontakt: Birkler@dialektik.dk
Udgiver: Birkler Press
ISBN: 978-87-977589-0-8

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk og international lov om ophavsret.

Bogen er gjort frit tilgængelig online. Bogen må gerne downloades, gemmes og deles i sin helhed og uændret, forudsat at forfatteren krediteres tydeligt med navn og bogens titel.

Bogen må ikke ændres, bearbejdes eller danne grundlag for afledte værker, herunder oversættelser, forkortede udgaver eller lydbogsversioner, uden forfatterens forudgående skriftlige samtykke.

Bogen må ikke anvendes til kommercielle formål uden forfatterens forudgående skriftlige samtykke.

Bogens tekst må ikke anvendes til træning af kunstig intelligens eller sprogmodeller uden forfatterens forudgående skriftlige samtykke.

Bogen må gerne citeres i overensstemmelse med god skik.
Alle øvrige rettigheder opretholdes.

Birkler Press

Indhold

Forord **5**

Indledning – der er røvhuller alle vegne **7**

Kapitel 1: Hvad er et røvhul? **9**

Når et groft ord rammer plet 9

Røvhuller træder udenom diagnoser og indenfor loven 13

Røvhullers beskidte tricks 17

Filosofisk og psykologisk bestemmelse af røvhullet 25

Kapitel 2: Hvem er røvhuller? **37**

Røvhullets familietræ – en typologi 37

Røvhuller i fortiden og samtiden 51

Er røvhuller kun mænd? 56

Kapitel 3: Hvor findes røvhuller? **59**

Røvhuller i smult vande - miljøvurdering 59

En verden med flere røvhuller 74

Røvhuller i populærkulturen 77

Kapitel 4: Hvordan håndteres røvhuller? **80**

Fornuft og følelser 80

Kognitive Tricks 83

Undgåelsesstrategier 87

Dårlige strategier 90

Afslutning – når du selv bliver et røvhul **93**

Din rolle i det store billede 95

Litteratur **98**

Forord

Jeg er et røvhul! Ikke hele tiden – men indimellem. Hvis jeg benægtede det, ville jeg blot være et endnu større røvhul. Som de fleste andre forsøger jeg at undgå at blive et røvhul, men af og til sniger det sig frem. Kort sagt viser jeg af og til mine dårlige sider. Det er ikke noget, jeg ønsker – men det sker.

I hele mit arbejdsliv har jeg arbejdet professionelt med etik, forstået som de værdier, der kommer til udtryk i mødet mellem mennesker. Etik handler om, hvordan vi lever med andre, og hvilke hensyn vi vælger at tage – eller undlader at tage. Det er netop her, røvhullet træder frem: dér, hvor hensynet til andre byttes ud med hensynet til sig selv.

Jeg har mødt mange røvhuller. Nedrige chefer, perfide kolleger og sleske ekspedienter. Jeg har mødt røvhuller i trafikken og i Netto. Åbner jeg døren til de sociale medier, er der røvhuller alle vegne. Sådan kan de fleste opleve røvhuller i hverdagen.

Min interesse for røvhuller handler imidlertid ikke kun om deres adfærd, men om den dynamik, der opstår i mødet med dem, og hvad det afslører om os selv. Hvad og hvem er et røvhul? Hvor finder vi dem? Og hvordan reagerer vi, når de træder ind på scenen. I bund og grund handler mødet med røvhuller om moral.

Bogens intention er at analysere denne dynamik fra et filosofisk og psykologisk perspektiv. Målet er ikke at udskamme nogen - jeg er hverken røvhullernes betvinger eller befrier. Målet er derimod at få indblik i den dynamik røvhuller skaber i hverdagen og den moral, der kommer til udtryk. På den måde sigter bogen efter at finde måder at håndtere røvhuller – men også hvordan vi undgår selv at blive det. For røvhuller minder os om, hvor skrøbelig moralen er og hvor meget den betyder, når den forsvinder.

Jeg håber at bogen kan give et mere klart blik for røvhulsadfærd, både når vi møder dem, og når vi opdager selv at være det. For røvhuller forsvinder næppe, men vi kan lære at forstå dem, omgå dem - og vigtigst af alt, stoppe med at fodre dem.

Jacob Birkler
September 2026

Indledning – der er røvhuller alle vegne

'Røvhul' er et grimt ord, men refererer til håbløst irriterende menneskетyper, som vi alle møder eller kender til. Vi møder dem på arbejdet, i toget, i trafikken eller når vi køber ind. En person, som tilsidesætter alle andre til fordel for sig selv. En person, som udnytter enhver situation til egen fordel. Af samme grund er et røvhul netop et billede på en person, der 'skider på andre'. Det er personen, der springer køen over og sætter sit eget ærinde øverst på dagsordenen. Personen, der konsekvent afbryder andre midt i en samtale. Personen, der i bilkøen hele tiden skifter vejbane for selv at komme en lille smule hurtigere frem. Personen, der udelukkende har blik for sig selv uden på nogen måde at erkende det som et problem. Personen, der hævder sig og kan finde på at sige: 'Sig mig en gang, er du klar over hvem jeg er'. Det er om denne person, at nogle benytter det grove udtryk 'et kæmpe røvhul'.

Bogen beskriver ikke blot røvhullet, som vi møder ham (det er typisk en mand) men ikke mindst hvordan vi bedst takler mødet med denne person. Det interessante er, at forståelsen af og reaktionen på røvhullet, vil kunne åbne et vindue til forståelse af de dybere aspekter ved vores moralske liv. Røvhullet holder sig lige akkurat indenfor det moralske spillerum, hvilket ofte gør mødet med et røvhul særligt irriterende. Røvhuller kan dermed ikke spærres inde, men har selvoptagetheden, som sit særlige kendetegn. I modsætning til psykopaten, der står helt udenfor moralen, lever røvhullet netop efter de moralske regler og vil ofte fremhæve de moralske regler. Men det sker primært som et middel til selvhævdelse. Røvhullets vigtigste moralske pligt lyder: 'vis hensyn – til mig'.

Foruden en kategorisering og typologi over de forskellige røvhuller er det bogens centrale idé, at beskrive hvordan man moralsk håndterer et røvhul. Selvom røvhullet synes at være immun overfor moralsk fordømmelse er der

andre veje at gå. Første skridt er ens egen selvforståelse, der lader erkendelsen gå forud for fordømmelsen. Dernæst ligger der en løsning gemt i det at give plads for røvhullet. Et røvhul, der efterlades uden kommentarer, vil efterlade os andre uden bøvl.

Hvis man møder et røvhul, bliver man imidlertid ikke kun irriteret på røvhullet, men også på ens egen reaktion på røvhullet. Derfor er det besindelsen, som er vigtig. Hvis røvhullet eksempelvis springer foran i køen og herefter taber noget på gulvet, vil den ideelle reaktion være at hjælpe med at samle det op. Her fastholdes ens egen moral, desuagtet at røvhullet gør noget andet. Men det er lettere sagt end gjort. Mødet med røvhuller er derfor ikke videnskab, men en kunst. En menneskekunst, som bogen giver øvelser til og som illustreres med talrige eksempler fra hverdagen.

Bogen giver konstruktiv hjælp og en praktisk håndsrækning til de mange irriterende situationer, som røvhuller skaber. Du bliver hjulpet til en bedre forståelse for røvhullets moral og især hvordan man bedst ignorerer røvhuller. Hvornår du tager kampen med røvhuller og hvornår man helt skal undgå kampen.

Kapitel 1: Hvad er et røvhul?

De dukker op når man mindst venter det og som oftest når man mindst ønsker det. Man står derfor let uforberedt og med paraderne nede. Vi kender alle til røvhuller. Irriterende typer, som pludselig fylder og tager plads. Røvhuller, der møver sig frem, indtager den fulde scene og efterfølgende rumsterer i vores bevidsthed. Man står ofte helt paf og først senere tænker vi over hvad vi burde have sagt eller gjort. Røvhuller kan gøre gode stunder dårlige og dårlige stunder desto værre.

I dette første kapitel skal vi forstå denne menneskетype med alle de fællestræk, som dukker op når røvhullet pludselig optager en plads i vores hverdag. En bestemmelse af røvhullet som arketype eller urtype. Et signalement af disse irriterende og til tider modbydelige typer. Kort sagt en teori om røvhullet med alt hvad disse personer udsætter os for. Vi må således lære at forstå røvhullet før vi bedre kan håndtere dem.

Når et groft ord rammer plet

Ordet røvhul er et grimt ord. Vulgært, råt og uden fernis, uanset om det bruges om menneskers anatomi eller karakter. Når ordet 'røvhul' anvendes i denne bog er det alene i overført betydning og forbundet med menneskelig adfærd og en specifik karaktertype. Hvis man derfor metaforisk knytter en person til anus er det alene for at bestemme personen som lille, lav, vulgær og en der efterlader lugt og lort. Kort sagt behøver man ikke et rektal-termometer for at identificere et røvhul, de afslører sig selv gennem deres toksiske udslip.

Samtidig forstår de fleste umiddelbart, hvad ordet dækker over og ordet beskriver meget præcist hvad der kendetegner personer af denne type: de skider på andre. Desuden peger ordet på den omstændighed, at ingen kan undgå

momentant at være et røvhul. Vi bærer alle potentialet, men vi ser det ikke. Vi går bogstaveligt med ryggen til vores eget røvhul. Vi ser ikke os selv bagfra, men det gør andre. Og nogle gange må de leve med det skidt, vi efterlader.

Som skældsord eller kraftudtryk har ordet en længere historie. Geoffrey Nunberg, en amerikansk lingvist og professor på Berkeley, har skrevet bogen 'Ascent of the A-Word', der afdækker begrebets historie. Ifølge Nunberg har begrebet amerikanske rødder og blev almindeligt blandt soldater under 2. verdenskrig, som en form for militærslang, der refererede til arrogante befalingsmænd. På den måde handlede begrebet om magt og især magtmisbrug og bevægede sig siden ud i samfundet som en moralsk betegnelse. Som et litterært udtryk for denne overgang peger Nunberg på Norman Mailers debutroman 'The Naked and the Dead' fra 1948, som netop baserer sig på forfatterens krigserfaringer. I romanen fungerer ordet ikke alene som en grov fornærmelse, men tilmed som en moralsk vurdering blandt soldaterkammerater. Dengang var begrebet imidlertid stærkt tabubelagt og dukkede først op i trykte tekster i 50'erne og 60'erne. I 70'erne begyndte det at bevæge sig fra at være et bandeord til i højere grad at være slang. Samtidig blev begrebet gradvist anvendt mere bredt som moralsk vurdering af personer med en anløben moral.

I Danmark blev ordet gradvist mere udbredt fra 70'erne og frem, formentlig importeret via amerikansk populærkultur, rockmusik og senere ungdomsfilm. Det er dog fortsat en grov eller vulgær betegnelse for usympatiske personer. Gennem 90'erne og 00'erne bliver ordet mere udbredt, især i ungdomssproget, og bruges nu også ironisk blandt venner. I dag bruges ordet i overvejende grad som en moralsk dom over personer, der bryder sociale normer. Det kan være chefer, kolleger eller ekskærester, der opfører sig arrogant, uretfærdigt eller selvisk. I disse sammenhænge fungerer ordet som et kraftfuldt og emotionelt

ladet udtryk, der udtrykker vrede, irritation eller foragt. Ordet genoptegner samtidig den moralske grænse, som røvhullet har overtrådt.

Ordet røvhul er i familie med andre mere eller mindre stødende ord som 'lille lort', 'skiderik', 'spade', 'klaphat', 'fjols'. Listen er endeløs, og der findes utallige synonymer. Til gengæld er det svært at finde det rette antonym. Hvem er røvhullets modsætning? Måske den hensynsfulde og empatiske omsorgsperson, men det står ikke helt klart. En årsag kan være, at laster synes at være mere levende og specifikke sammenlignet med dyder.

I mange tilfælde bliver ordet røvhul forstærket yderligere med brug af ord som store/kæmpe røvhuller. Men generelt er der tale om vulgære sprogforstærkere, som i forskelligt omfang er tabuiserede ved dets brug. Med mindre der er tale om ironisk distance så bruges ordet ikke i officielle eller formelle sammenhænge. Det er næsten umuligt at bruge ordet uskyldigt og fylder sjældent i en kulturel dannet drøftelse. Tværtimod er der tale om sprogbrug der er strengt uformelt eller et decideret gadesprog eller slang. Ordet bruges ofte spontant som opråb eller udråb rettet mod en bestemt person, hvor det fungerer som følelsesmæssig ventil. Alternativt ved omtale af personer man har mødt eller har omgang med. Men i begge tilfælde vil ordet ofte være følelsesforankret. Man er blevet trådt på, chikaneret, mobbet eller dårligt behandlet på anden vis, hvorefter ordet giver luft til frustrationer. Som regel er der tale om en stramt spændt situation, hvor begrebet forløser de følelser som andres handlinger efterlader. På samme måde dækker ordet 'promiskuøs' i vid udstrækning over det vulgære udtryk 'luder', men hele forskellen ligger i det følelsesladede præg og den kontekst, hvori ordet bruges. På den måde undslipper ordet ofte refleksion. Det bruges impulsivt, uden fornuftens filter. I det hele taget er det sjældent vi bruger ordet når vi er i balance og reflekterer dybere over tingene. Tværtimod kaster vi ordet efter dem vi umiddelbart føler

har behov for at vide at de er det. Det kan både være ansigt til ansigt men også når vi taler med andre om det røvhul vi netop har mødt – 'det gamle røvhul'.

I nogle tilfælde anvendes ordet dog mere deskriptivt om personer, der hæver sig over andre eller bringer sig selv forrest. Et eksempel kan være bilisten, der kører for stærkt, ruller vinduet ned og svarer fra et velsiddende jakkesæt til betjenten: 'jeg er på vej til et vigtigt møde i retten - hvorfor bruger du ikke tiden på rigtige kriminelle'. Her er et røvhul ikke kun en spontan følelsesmæssig dom, men en mere præcis beskrivelse af en arrogant person, der ignorerer social lighed. Når en person tilmed udtrykker overlegenhed og nedladenhed kalder vi røvhullet for højrøvet, storsnudet eller hovskisnovski. I visse tilfælde kan der også opstå enighed om røvhuller i offentligheden. Eksempelvis modtog store banker milliarder i redningspakker under finanskrisen i 2008. Da det senere kom frem, at lederne i disse banker fortsat uddelte millionstore bonusser, blev de kaldt røvhuller.

Ordet dukker altid op ganske umiddelbart. Det er ikke et ord vi slår op for at sikre en korrekt anvendelse. Men ordet kræver heller ikke nogen instruktion. På den måde står ordet i kontrast til de mere kliniske termer, som bruges efter gældende regler. Eksempelvis kan jeg sige: 'Han var et røvhul da jeg mødte ham i går'. Her kan ordet røvhul ikke erstattes med ordet narcissist. Af samme grund gradueres røvhullet sjældent. Det er en absolut kategori og dermed aldrig et ord, der bruges med forbehold eller betingelser, mens den kliniske diagnose er mere relativ. Enten er der tale om et røvhul eller også er der ikke.

Et af ordets mest afslørende træk er, at det altid er skjult for personen selv. Det er ikke sådan, at nogen kalder dig et røvhul, hvorefter du svarer: 'Ved nærmere eftertanke, ja, det har du ret i'. Hvis du erkender, at du er et røvhul, har du allerede udvist empati og selvindsigt, hvilket gør prædikatet overflødigt. Hvis naboen eksempelvis starter plæneklipperen søndag morgen kl. 07.15 kan du ligge

vågen i sengen og kalde ham et røvhul. Men undskylder han, stopper du. Ordet mister sin kraft.

Ordet anvendes desuden altid i relationer og relationer er aldrig værdineutrale. Hvis du længe har kategoriseret en person som et røvhul kan det næsten virke tilfredsstillende at se personen agere sådan igen, hvorefter vi stadfæster vores dom. Langt mere pinefuldt er det at se personer være røvhuller, som vi holder af. Hvis man eksempelvis oplever ægtefællen tale nedladende til tjeneren eller barnet mobber en klassekammerat. Her splittes vi og loyaliteten kan forvrænge dommen. Vi forsvarer, undskylder eller omfortolker, fordi erkendelsen er ubehagelig.

Konteksten er også afgørende. Hvis en politiker eksempelvis kalder en person for et røvhul, som øvrigheden tildeler samme kategori, kan det give stemmer til et valg. Men bruges ordet direkte om en politisk modstander i en tv-debat, så vil politikeren let blive dømt for kontroltab og manglende statsmandskab. Ikke desto mindre er ordet primært brugt i direkte konfrontationer, hvor det umiddelbart kan virke forløsende, men på én gang låser afsender såvel som modtager.

Ordet røvhul overlever, fordi vi har brug for det. Ikke som elegance i sproget, ikke som nuanceret analyse, men som et momentant greb om en specifik oplevelse. Det er et vulgært ord, men også et ærligt ord. Det er ikke et velovervejet ord men til gengæld et behændigt ord. Det giver udtryk for den umiddelbare og ufiltrerede oplevelse af at blive forurettet eller forulempet.

Røvhuller træder udenom diagnoser og indenfor loven

Diagnoser indrammer menneskelig lidelse i mønstre, der kan forklares og behandles. For nogle virker det som en befrielse, for andre som en forbandelse. Derimod sniger røvhuller sig udenom diagnoserne. Et røvhul er primært en

adfærdsbetegnelse, ikke en klinisk kategori, hvor diagnoser beskriver handlingsmønstre på et andet og mere klinisk niveau.

Vi kender til beskrivelser af psykopater, narcissister og sociopater, som i mange tilfælde udtrykker røvhulsadfærd. Men de røvhuller som behandles i denne bog undviger de mange diagnostiske kategorier. Narcissister kan uden tvivl opføre sig som røvhuller, men det betyder ikke, at alle røvhuller er narcissister. I dagligsproget er de to begreber ofte blevet blandet sammen. Man kan kalde nogen et 'narcissistisk røvhul' men ingen vil sige 'en røvhuls-narcissist'. Det afslører, at røvhullet tilhører hverdagen, mens narcissisten hører til i klinikken. Der er uden tvivl slægtskaber, men røvhuller trives overalt på arbejdspladser, i familier og i det offentlige rum i særdeleshed – uden diagnoser. Man kan måske sige det sådan, at røvhuller og narcissister er tvillinger, som blev separeret ved fødslen. Siden har de levet i vidt forskellige kulturer. Narcissisten hører hjemme i psykiatriens sprog, hvor røvhullet tilhører gadesproget. Begge er dog kulturelle figurer, formet af deres tid. I 1970'erne og 80'erne dominerede narcissismen den psykoanalytiske litteratur, mens røvhullet omtrent samtidig indtog den folkelige hverdag og fik sit eget liv i populærkulturen. Ironisk nok beskrev Freud narcissismen som forbundet med analfiksering, en symbolsk kontrol over verden. I dag bruges begrebet 'røvhul' om dem, der udøver samme kontrol ved ganske enkelt at skide på andre. Den centrale forskel er dog, at dem der bruger ordet røvhul ikke har brug for analyser af nogen art. Prædikatet er rigeligt og bruges ikke af fornuften men affødt af følelserne alene.

Det er afgørende vigtigt at adskille røvhuller fra personer med neurologiske eller psykiatriske tilstande, der påvirker social adfærd. En person med autisme kan have svært ved at læse sociale signaler. En person med ADHD kan afbryde andre impulsivt uden at mene noget ondt. En person med borderline kan reagere ekstremt i følelsesmæssige situationer pga. vanskeligheder med affektregulering.

Disse handlinger kan ligne røvhulsadfærd i det ydre, men manglen på intention gør hele forskellen. Røvhullet kan potentielt handle anderledes. Røvhullet vælger sin adfærd, men ser det ikke selv. Valget er ikke altid reflekteret eller fuldt bevidst, men mange "røvhulsstrategier" er indlærte mønstre, der kan ændres. Den diagnosticerede person handler derimod inden for grænser, der ikke er selvvalgte.

Men forskellen er ikke altid synlig i det første møde. På den måde kan diagnoser føre til handlinger, der ligner "røvhulsadfærd", men hvor intentionen mangler. Visse typer demens kan eksempelvis resultere i meget grov adfærd, hvilket kan henføres til neurologiske forandringer. En person med Tourettes kan råbe de værste ukvemsord, men uden nogen intention om at krænke. Hos røvhullet er det derimod netop intentionen, der afslører sig selv, når den er pakket ind i et smil. Med en diagnose er der en brist, afvigelse eller lidelse og dermed ikke-valgte betingelser. Med røvhullet er det lige omvendt sådan, at der altid er et mulighedsrum for at handle anderledes. Røvhullet vælger røvhulsadfærd og kan derfor også ændre herpå. Dertil kommer, at vi alle kan være påvirket af opdragelse, traumer, sociale vilkår eller ubevidste mønstre.

	Røvhuller	**Diagnoser**
Grundlag	Skældsord og adfærdsbetegnelse, ingen klinisk diagnose	Klinisk defineret tilstand, mulig neurologisk baggrund
Intention	Adfærden er til en vis grad valgt og personen kan handle anderledes	Adfærden er ikke valgt og kan eksempelvis skyldes kognitive mønstre, ufrivillige impulser eller neurologiske forskelle
Ændringer	Mulighedsrum for adfærdsændringer, hvis der er vilje og indsigt	Vanskeligt at ændre kerneadfærd, men strategier kan udvikles og benyttes
Ansvar	Bærer et moralsk ansvar	Kan ikke holdes moralsk ansvarlig for de symptomer, der følger af diagnosen

Røvhullet hører ikke til i diagnostiske manualer, men i de moralske landskaber. Han kan ikke diagnosticeres, men til gengæld let genkendes. Diagnosen beskriver en tilstand, hvor røvhullet udtrykker et moralsk valg, et mønster af handlinger, der kunne have været anderledes. Det særligt irriterende ved røvhuller ligger netop gemt i deres mulighed for ikke at være det.

Men kan man selv gøre for at man er et røvhul. Svaret er primært ja, men det handler i sagens natur også om forholdet mellem arv og miljø. Man kan eksempelvis være disponeret for røvhulsadfærd fordi man som barn udelukkende er blevet rost og sjældent kritiseret. Men det udelukker ikke et moralsk ansvar som voksen.

Bryder med moralen men ikke loven

Røvhullet kan virke intimiderende men er sjældent voldelig og holder sig altid inden for lovens rammer. Eksempelvis skifter røvhullet hele tiden vejbane for at komme hurtigere frem, men holder sig indenfor færdselsloven. Røvhullet springer også gerne køen over, men det er heller ikke ulovligt. Det er aldrig loven røvhullet bryder med, men derimod moralen. Han bryder ikke med de nedskrevne regler men bryder med de uskrevne. Hvis en person tager en P-plads som du længe har ventet på er vedkommende et røvhul. Men hvis en person sender en SMS under bilkørsel er det ikke et røvhul men en kriminel handling. Det røvhullet mangler er det vi med andre ord kalder anstændighed, ordentlighed eller slet og ret god opførsel. Henvendt til røvhullet vil det ofte lyde: 'det gjorde du bare ikke det der'. Men jo, det var lige præcis hvad røvhullet gjorde, da han tog det sidste stykke kage, satte sit eget barn foran de andre i køen eller forlod opvasken uden at kny.

Selvom vi ikke lider fysisk overlast i mødet med røvhuller, så bliver vi let påvirket alligevel. De stjæler vores opmærksomhed og sætter gang i vores følelser og moralske vurderinger. Mødet med røvhullet skaber ofte forargelse og fordømmelse. Men røvhullet er ikke forbryder. Selv den mest bestialske morder eller frygtløse terrorist vil ikke være et røvhul. Her synes ordet ikke at være tilstrækkeligt. En svindler og bedrager er heller ikke et røvhul. Men hvis vedkommende slipper afsted med sin bedrageriske adfærd vil nogle kalde det for et røvhul. Det er netop i zonen for det fordækte, gedulgte, anløbne at vi også finder røvhuller. Du kan være et røvhul, hvis du er utro mod din kæreste, men hvis du snyder i skat er det strafbart. I sin kerne er røvhuller personer som kun handler med tanke for sig selv men handler indenfor lovens rammer.

I karakteristikken af røvhuller spiller relationen eller interaktionen også en rolle. Hvis man plagierer en kollegas arbejde, er man et røvhul. Men hvis man plagierer fra en bog uden relation til forfatteren, så vil de færreste kategorisere vedkommende som et røvhul, men snarere som uvederhæftig, hvilket kan være strafbart. Tilsvarende kan en leder råbe af sine ansatte, hvilket kan få nogle til at kalde ham for et røvhul. Men hvis han snyder med regnskabet er han ikke et røvhul men kriminel. Brugen af ordet røvhul udstiller således ikke alene forskellen mellem et lovbrud og et moralsk brud, men udstiller også den måde ordet bruges i konkrete relationer og interaktioner.

Røvhullers beskidte tricks

Røvhullers beskidte tricks er sjældent store, onde planer, men snarere et kontinuum af små mere eller mindre kalkulerede handlinger i hverdagen, der får andre til at føle sig mindre værd. At "skide på andre" manifesterer sig som hån, mobning, chikane, dominans, negligering eller ignorering. Røvhullet får mange prædikater - mobber, tyran, idiot, egoist, snylter og plageånd. Men fælles for dem

alle er evnen til at sætte sig selv først eller øverst. Røvhullet er en vigtigper, placerer sig selv på en piedestal, og mener at alle veje bør føre til dem.

De fleste tænker på deres egen fødselsdag som noget lidt særligt, hvor man muligvis forventer en gave eller hilsen. Men røvhullet holder fødselsdag hver eneste dag og forventer at andre servicerer røvhullet uden tøven. Det sker med den største selvfølgelighed, og ikke sjældent ledsaget af en moral, hvor netop dette fremstilles som det bedste for alle: 'For jeg er noget særligt'. Det er altid med største selvfølgelighed, at vedkommende skal have mere eller mest og stå forrest eller foran, fordi de har travlt eller er meget vigtige. Røvhuller forventer altid at komme først i køen. Alternativt må andre vige for røvhullets ærinde, som er vigtigere end andres. Hvis andre må vente eller lide under røvhullets gøremål, så handler det alene om livets uretfærdighed og aldrig om røvhullet selv.

Udtrykket: 'sig mig, ved du godt hvem jeg er?' er særegent for røvhullet. Det bliver ikke altid sagt, men det ligger altid på lige tungen hos røvhullet, og især hvis andre behandler ham som enhver anden. Fra røvhullets synsvinkel får han aldrig den respekt han fortjener. Andre må med deres fornuft kunne indse, at røvhullet har særlige rettigheder, som den eksklusive person, han er. Som sådan er røvhullet indbildsk eller rettere selvindbildsk. Det er ikke nødvendigvis sådan, at røvhullet elsker sig selv, men han bilder sig selv noget ind. Vi kan alle være selviske men røvhuller forsvarer at være det pga. et selvbedrag.

Her berører vi samtidig det centrale kendetegn, som gælder for alle røvhuller. De sætter sig selv først og virker selvforherligende, selvovervurderende og generelt selvcentrerede. Derfor kalder vi dem ofte for egoister. "Jeg kommer først!". Det værste er imidlertid ikke, at de sætter sig selv først, men at de forsvarer det og tilmed moraliserer over denne 'nødvendighed'. Egoismen er meget tydelig i den forstand, at andre hurtigt oplever at blive sat til side eller brugt som et middel for personens mål. Men det bliver ofte desto værre.

Røvhullet vil typisk foregive, at vedkommende tænker på andre, hvilket dog altid er et middel mod egne mål. Røvhullet er derfor ikke blot en egoist, men en strategisk egoist med sociale kompetencer. Han ved, hvordan man taler om fællesskab, men kun for at sikre sin egen plads i det.

Lad os se på et eksempel fra arbejdspladsen. En kollega ønsker at avancere i hierarkiet, hvilket sker på bekostning af andre. Han hjælper derfor ikke sine kolleger men tilsidesætter andre i hverdagen. Røvhullet kræver hjælp fra andre men tøver selv med at hjælpe andre. Til fællesmøder vil røvhullet give sig ud for at tænke på andre med budskaber såsom: "det er vigtigt at vi samarbejder og ser på alles individuelle ressourcer og behov" – men det er røgslør. Røvhullet vil tilmed moralisere omkring forpligtelsen til at vise hensyn med støtte og samarbejde. Men efter mødet sker det modsatte og røvhullet er tilbage på den eneste banehalvdel han kender nemlig sin egen. Her ser vi, hvordan røvhullet forener to egenskaber: selvberettigelse og strategisk selvfremstilling. Det er kalkuleret.

Bemærk tilmed hvordan røvhullet som egoist tangerer en række andre typiske kendetegn. Egoistens modstykke er altruisten, som begynder med 'den anden'. Når egoisten derfor altid begynder med sig selv, forsvinder grundlaget for empati. En empati som begynder med et fokus på 'den anden': "Gad vide hvad den anden føler eller tænker når jeg handler som jeg gør". Sådan orienterer røvhullet sig ikke, med mindre andres tanker og følelser kan bruges i egen tjeneste. Når røvhullet derfor tænker over hvad andre føler så er det ofte med et manipulerende sigte. Hvis røvhullet kan få dig med på vigtigheden af noget som alene tjener vedkommende, så befinder vi os i røvhullets domæne og gebet.

Når røvhullet er værst er det som gloriepudser i fællesskabets tjeneste, hvor der i realiteten kan være tale om en dyb selviskhed. Som polemisk pointe kan nævnes 70'ernes kollektiver, som sjældent var komplette uden meditation,

tarotkort og gruppeterapi. På reolen stod Tao Te Ching side om side med Jonathan Livingston Havmåge og gestaltterapi såvel som kropslig renselse blev populært. De største opdagelsesrejser gik ikke ud i verden, men indad – mod selvet. Paradokset er slående. Midt i en tid, der hyldede fællesskab og kollektivt ansvar, blev individet centrum for opmærksomheden. Man skulle finde sig selv, mærke efter og blive sin egen bedste ven. Nye begreber dukkede op, alle med ordet 'selv-' som præfiks: selvrealisering, selvaktualisering, selvopfyldelse, selvværd osv. Men når man er meget optaget af selvet, risikerer man at blive selvoptaget. Det er her, paradokset bliver til kritik. De største fortalere for fællesskab var ikke altid dem, der praktiserede det. I stedet blev fællesskabet i få tilfælde en kulisse for en personlig rejse, hvor hensynet til andre blev sekundært. Der er selvfølgelig hverken tale om en kritik af 70'ernes ungdomsbevægelse eller en afvisning af selvudvikling som værdi – tværtimod. Men hvis individet sætter sig selv først og bruger fællesskabet som spejl snarere end som relation, så opstår der let en form for hykleri. I den forstand kan man med en vis ret hævde, at nogle af de største røvhuller er dem, der prædiker fællesskab, men praktiserer et liv med sig selv som centrum.

Røvhullet i funktion

Men røvhullet bruger også andre virkemidler. På arbejdspladsen er røvhullet flittig med magtmisbrug, som altid sigter mod egen vinding eller agtelse. Hvis personen kan handle på måder der bringer sig selv først, så kan du være sikker på, at det er et røvhul i smult vande. I hverdagslivet og privatlivet er det mere åbenlys aggressivitet som dominerer. Man bliver overfuset af et røvhul, hvor en skidtspand kastes efter alle dem som står i vejen eller som har trådt røvhullet over tæerne. Røvhullets vigtigste redskaber er verbal vold, kritik og ukvemsord, der kastes efter andre, hvilket typisk sker i et højt toneleje. Vi kan også kalde det for egen dårligdom som er det røvhullet efterlader hos andre.

Røvhullet forvolder skade på mangfoldig vis. Røvhullet fornedrer og ringeagter andre. Nogle gange sker det ved at jorde og ydmyge andre eller mere generelt at behandle andre respektløst på måder der tapper en for energi og efterlader de nærtstående med mindreværd. Røvhullet er som en vampyr der dræner dig for alt energi.

Skal synderegistret oplistes kan vi begynde med de grove fornærmelser, hvor røvhullet er en tyran, der meget direkte chikanerer og mobber, hvilket kan handle om udseende, manglende evner eller omstændigheder, hvor sagesløse bliver udstillet og ydmyget – gerne i andres påsyn. Røvhullet træder på den måde direkte ind i det personlige rum og virker som en parasit der langsomt tærer på kræfterne, hvilket især er tilfældet, hvis du omgås røvhullet til daglig.

Røvhullet kan også virke upassende gennem en mere direkte fysisk kontakt, hvilket kan ske i form af klap og dask såvel som upassende berøringer. Det er også fra røvhullet, at vi hører stikpiller og sarkastiske kommentarer som langsomt eroderer din mentale trivsel. Kommentarer som er svære at returnere fordi formuleringerne bevæger sig på kanten af drilleri og som røvhullet kalder en 'afslappet, uformel og uhøjtidelig atmosfære'. Grove udtalelser, der afsluttes med formuleringer af typen: 'det var ment i sjov' eller 'kan du ikke tage en joke'. Udtalelser som muligvis er ment i sjov, men som eroderer den mentale trivsel og sætter sig i bevidstheden hos andre, som var det en modhage, der skaber mindreværd. 'Det var da en spændende trøje, er det genbrug?', 'Du har vist ikke godt af mere kage', 'Det er da en fin lille bil, den passer vel også meget godt til din pengepung', 'Flot du tør have den frisure, det ville jeg ikke turde', 'Fint oplæg… lidt langt, men ellers fint'. Bemærk især sidstnævnte formulering, hvor stikpillen pakkes ind i ros, men hvor kritikken står entydig tilbage. Passivt-aggressive bemærkninger som har en positiv ramme, men som dybest set indebærer en nedladende og spydig tone, som kritiserer og nedgør andre.

Sarkasme der kan ramme hårdt på den sociale scene, hvor latterliggørelsen kan være vanskelig at håndtere.

Røvhullet stiller sig altid i centrum og kræver, at alle andre ser det. Derfor er røvhullet som arketype en mester i uforskammede afbrydelser. Der bliver altid associeret til egne oplevelser, som forventes at interessere andre i rummet. Den typiske formulering lyder: 'det minder mig om dengang jeg…'. På den måde vil røvhullet kunne reducere andre til statister eller simpelt publikum, alt imens røvhullets meritter ventileres. Oplever man dette karaktertræk hos røvhullet kan man føle sig behandlet som var man luft. Der tales henover hovedet på en. Desto mere groft er de tilfælde, hvor røvhullet kigger væk eller ned på sin telefon i det øjeblik, andre får ordet.

Røvhullers beskidte træk

- Selvcentreret og uden empati
- Ydmyger og fornærmer andre
- Respektløs og uopfordret fysisk kontakt
- Aggressiv, manipulerende og intimiderende
- Moraliserer ud fra eget ego
- Kræver opmærksomhed og dominans
- Udnytter fællesskabet – tager mere end de giver

Momentane røvhuller og karakterfaste røvhuller

Vi er alle røvhuller i ny og næ. Problemet opstår hvis vi tror det anderledes. Hvis du hævder aldrig at være et røvhul så har du et problem. Vi kan alle have en dårlig dag, være udkørte eller berusede og netop derfor behandle andre dårligt. På den måde kan vi handle som et røvhul i specifikke situationer på en dag eller henover en uge. Når man kun sporadisk er et røvhul kalder vi det ofte noget andet, såsom et fjols, dum el.lign. Men der findes også mere hårdnakkede røvhuller, hvor adfærden er groet fast som en karakteregenskab. Her er adfærden

ikke ualmindelig eller usædvanlig men tilbagevendende, som et mere fast mønster.

Der findes en ret træfsikker måde hvormed vi kan skelne mellem et momentant eller sporadisk røvhul til forskel fra de mere permanente og karakterfaste typer. Erkender man selv at være et røvhul så er man det kun midlertidigt. Men er man modsat helt skråsikker i beskrivelsen af sig selv som én der aldrig er et røvhul, så er man det helt sikkert. I det øjeblik vi modsat erkender at kunne være et røvhul er vi i samme øjeblik i gang med at undgå at blive det igen.

Når erkendelsen af sig selv som røvhul er så vigtig så handler det om at kunne spejle sig i andre og se hvordan man selv begår fejl ved at såre andre eller være unødvendig grov og ubehøvlet. Man bliver en smule mere ydmyg og ser sine egne fejl nøjagtig som man hurtigt får øje på andres. Men fastholdes tanken om aldrig selv at være et røvhul er man blevet blind for det man uvilkårligt efterlader hos andre. Man begynder at bruge fraser såsom: 'det må være deres problem', 'Jeg er blot ærlig og siger tingene klart og tydeligt', 'jeg kan ikke gøre for, at andre bliver krænket'. Sætninger som i sin kerne rummer sandhed, men som samtidig skaber blindhed for egne forseelser.

En samlet karakteristik

Ingen lovovertrædelser. Ingen diagnoser. Ingen blå mærker. Alligevel kan dagen være ødelagt, arbejdsmiljøet være toksisk eller familiesammenkomster ulidelige. Der er røvhuller alle vegne. Ser vi flere røvhuller i dag? Ja, det vil være min påstand. Det handler især om flere nye kommunikationsformer, hvor der er blevet lettere at svine til på afstand og flygtig kontakt skaber hurtige følelsesrektioner.

Samtidig er det dokumenteret hvordan røvhuller på arbejdspladsen resulterer i en forhøjet forekomst af depression, angst, nedsat jobtilfredshed og udbrændthed. Eksempelvis har psykologiprofessor Robert Sutton fra Stanford University forsket i røvhulsadfærd på arbejdspladsen og formidlet det i populære bøger såsom 'The No Asshole Rule' (2007) og 'The Asshole Survival Guide (2017). Røvhullernes påvirkning er så ødelæggende, fordi de dræner medarbejdere for energi og selvværd, hvilket sker gennem en samlet mængde af små nedværdigende og ikke sjældent nederdrægtige handlinger. Sutton dokumenterer hvordan røvhuller på arbejdspladsen resulterer i forhøjet forekomst af depression og angst, nedsat jobtilfredshed såvel som udbrændthed og sygefravær. Akkumulerende små begivenheder som truer den mentale sundhed. Truende blikke, sarkastiske kommentarer, kværulerende tirader, besserwisser afbrydelser, primadonnanykker og generelt en behandling af andre som var de luft. Et røvhul er derfor kort sagt en person med en indgroet følelse af selvberettigelse, som insisterer på særlige privilegier uden blik for andre. Røvhullet findes ikke kun i handlinger, men i holdningen bag. Det er summen af små blikke, sarkastiske bemærkninger, selvretfærdige undskyldninger og en konstant mangel på blik for den anden. En samlet definition på røvhullet vil jeg formulere som følger:

> *Røvhullet er en person, der føler sig berettiget til særbehandling og systematisk efterlader andre med irritation, mindreværd eller udmattelse. Dette sker ikke ved lovbrud, men ved små handlinger, der ydmyger, dræner og undertrykker. Røvhullet trives, hvor empati svigter, og egeninteressen forklædes som moral.*

Definitionen er bred og vi skal senere se på røvhulsdynamik, røvhulstyper såvel som steder hvor røvhuller trives. Men definitionen indfanger de mest centrale og generelle træk hos røvhullet.

Filosofisk og psykologisk bestemmelse af røvhullet

Som Aristoteles allerede konstaterede i Politica, er mennesket et socialt dyr. Vi bliver kun os selv gennem andre. Det sociale er derfor ikke blot noget, vi tilfældigt viser, men en grundlæggende del af vores væsen. Vi skaber et selv og realiserer os selv gennem andre. Generelt er det skønt at være sammen med ligesindede. Men også mødet med det anderledes kan åbne horisonten og vække både tanker og følelser. Som sociale væsener trænes vi hurtigt i samvær. Hertil hører en etisk dimension, som er en slags muskel vi træner til sikring af uskrevne adfærdsformer. Når vi omgås hinanden, vil vi hele tiden afstemme og bekræfte disse regler, der fungerer som den sociale olie, der får samværet til at glide lettere.

Når vi mødes vil der altid opstå en appel, hvilket ikke altid sker med ord. Det er ganske enkelt umuligt at undgå. Hvis du eksempelvis står i køen i netto så kan vi ikke undslå os denne appel. Du står muligvis med en fyldt indkøbsvogn, hvorefter en person stiller sig i køen med blot en enkelt eller to varer. Her vil der opstå en appel om, at vedkommende kommer foran, hvilket ofte sker helt tavst. Det kan også være en kasseåbning, hvor du står i en lang kø. Hvordan vil du forholde dig til andre, som ikke har stået i kø, men som går direkte hen til den nye kasse? I disse situationer kan der opstå tvivl om de fælles regler. Er det eksempelvis 'fletteregl en' eller reglen om 'først til mølle' der gælder ved kasseåbning. Men det centrale er, at vi aldrig kan undslå os disse sociale situationer, hvor der opstår en normbestemt appel. Samtidig vil de mange hverdagssituationer være kendt af de fleste og vi forstår at begå os fordi normer og samfundsværdier hele tiden justeres og udvikles.

Men så er der røvhullerne. Filosofisk er røvhullet en idiot. Idiot stammer fra det græske idiotes, som betyder privatmand. I oldtiden var en privatmand et menneske, som levede for sig selv og derfor blev lidt sær, men også et menneske som ikke havde indset fællesskabets nødvendighed. Fællesskabet var ikke bare

en nødvendighed for at kunne klare sig med praktikaliteter og fornødenheder. Fællesskabet var mere grundlæggende en måde at være menneske på, og dermed etikkens forudsætning. Havde man forbrudt sig imod landsbyens normer blev man bedt om at forlade fællesskabet og dermed kategoriseret som idiot.

I dag lever idioten stadig iblandt os, men på egne præmisser. Røvhullet er derfor en moderne idiot: En, der formelt er en del af fællesskabet, men som kun anerkender det, når det gavner ham selv. De er med på tålt ophold i bussen, i supermarkedet, i køen på kommunekontoret eller, desto værre, bag skranken samme sted. Personer som er med i fællesskabet, hvilket vi andre må leve med. Røvhullet ignorerer andres appel eller ser den som en chance for egen fordel. Røvhuller er arrogante idioter, som altid skaber dårlig stemning netop fordi de "skider" på normerne eller bruger normerne til egen fordel. Som idiot ser røvhullet kun sig selv også når han ser andre. Andre bliver midler, muligheder eller forhindringer. På den måde er det svært at være et røvhul, hvis du er strandet på en øde ø.

Findes der objektive kriterier for kategoriseringen af røvhuller?

Findes der overhovedet objektive kriterier for, hvornår et menneske er et røvhul, eller er det kun et spørgsmål om oplevelse og temperament? En dominerende chef kan af sine medarbejdere betegnes som et røvhul, mens ægtefællen oplever ham som omsorgsfuld og kærlig. Set udefra kan man derfor mene, at betegnelsen altid er relativ og afhænger af kontekst og relation. Der findes ingen skala, der entydigt kan identificere et røvhul. Desuden kan det være fordomme som bevirker at vi benytter skældsordet. Når en person springer køen over i lufthavnen, kan det jo tænkes, at der er gode grunde hertil, hvilket kan handle om sygdom eller sikkerhed osv. Men den rene relativisme overser et vigtigt aspekt. Visse træk ved røvhulsadfærd kan beskrives som mere objektive, fordi de ikke blot afhænger af, hvordan andre oplever det, men af selve adfærdens

intentionelle karakter. Man kan med andre ord skelne mellem 'subjektiv oplevelse' og 'objektive kriterier'.

De subjektive oplevelser er åbenlyse. Selvom der ikke er nogen som føler sig intimideret, manipuleret eller tyranniseret kan der udmærket være tale om røvhulsadfærd alligevel. At afbryde andre hensynsløst, at nedgøre, at udnytte fællesskabet uden selv at bidrage, at foregive hensyn for at fremme egne interesser – det er handlinger, som rummer et indbygget element af respektløshed og egoisme. Man behøver ikke være offer for at kunne se, at adfærden i sig selv udtrykker mangel på anstændighed. Modsat kan nogle kalde andre for røvhuller uden at det nødvendigvis er tilfældet. Et vredt udbrud, et misforstået ordvalg eller en situation præget af stress gør ikke nødvendigvis en person til røvhul, hvis de omkringstående straks erkender årsagen. At nogen føler sig ramt, er ikke i sig selv nok til at klassificere den anden som røvhul. Der må være et mere gennemgående mønster af adfærd, hvor andre systematisk reduceres til midler og hvor egeninteressen uundgåeligt står først. På den måde kan man godt operere med en vis objektivitet i kategoriseringen af røvhuller. Den beror ikke kun på den enkeltes oplevelse, men på identificerbare træk: egoisme forklædt som nødvendighed, manipulation af fællesskabet, vedvarende respektløshed, og en konsekvent evne til at fylde hele scenen på andres bekostning. Røvhullet viser sig altså ikke som undtagelse, men i et mønster, der kan beskrives og genkendes – uanset hvem der rammes.

Dermed er konklusionen, at "røvhul" både er en relativ dom og en kategori med objektive træk. Det relative består i, at vi som individer reagerer forskelligt. Det objektive består i, at visse former for adfærd kan beskrives som røvhulsagtige i kraft af deres indbyggede mangel på anstændighed – selv hvis ingen umiddelbart tager anstød.

Røvhullers forhold til moral – Når samvittigheden sover

Røvhuller åbner et vindue ind til de dybere aspekter ved vores moralske liv såvel som sociale adfærdsformer. Moralen er fællesskabets spil, men røvhullet spiller kun for at vinde sig selv. Skal vi forstå røvhullets forhold til moral mere indgående skal vi begynde med at forstå forskellen mellem moral, umoral, amoral og dobbeltmoral.

- Det moralske: At handle i overensstemmelse med de værdier og normer, der gælder i et fællesskab.
- Det amoralske: At handle ved at stå helt uden for det moralske felt – uden blik for andres ve og vel. Her finder vi f.eks. psykopaten, som kan skade uden skrupler, fordi dårlig samvittighed ikke er en del af hans bevidsthed.
- Det umoralske: At overtræde de gældende normer – at lyve, bedrage eller tilsidesætte hensyn. Umoral kan skabe dårlig samvittighed og føre til undskyldninger eller forsøg på at rette op.
- Det dobbeltmoralske: At handle med en indstilling, der fordømmer visse forhold og samtidig accepterer visse andre, lige så forkastelige forhold. Vi kalder det også for hykleri, hvor vi siger ét og gør noget andet.

Røvhuller er ikke amoralske som mordere eller voldtægtsforbrydere. På den måde er røvhuller ikke onde mennesker. De er snarere irriterende og forhadte fordi de smyger sig behændigt rundt om moralen. I modsætning til psykopaten afviser røvhullet ikke moral, men vil modsat omfavne den – til egen fordel. Røvhullet er heller ikke skamløs som psykopaten. Men skammen har svært ved at nå igennem den tykke skal af selvovervurdering. Røvhuller bliver på den måde moralsk frastødende.

Røvhullets særlige position befinder sig i grænselandet mellem det moralske og det umoralske, men bruger begge dele strategisk. Bevæger vi os indenfor det moralske felt kan man anklage mig for at lyve eller være ligeglad med andre. Jeg kan også selv gå med dårlig samvittighed fordi jeg netop har handlet umoralsk, hvilket kan afstedkomme en undskyldning og et forsøg på at rette op og rette ind. Man kan sige, at jeg er et røvhul, indtil jeg har gjort skaden god igen. Men røvhullet ser ingen grund til at undskylde; i stedet ser han enhver situation som et opportunistisk mulighedsrum til egen fordel. Det er personen som træder på andre for selv at komme højere op eller hurtigere frem. Hvis personen angrer eller har synlig grund til sin adfærd vil mærkatet straks blive slettet – men ikke før.

Lad os antage, at en person har parkeret sin bil så tæt på din, at du ikke har umiddelbar adgang til bilen. Her vil mange tænke: 'Sådan et røvhul'. Men får du viden om, at bilen tilhører et ungt par, hvor kvinden er gået i fødsel, og derfor hurtigt skulle videre, så vil prædikatet straks blive visket væk. Men der findes nuancer. Lad os antage, at der i bilens bagrude findes et klistermærke, som indikerer et tilhørsforhold til et politisk parti, hvis holdninger du foragter. Her kan prædikatet røvhul godt begynde at klæbe alligevel.

Røvhullet befinder sig altid i forholdet mellem moral og umoral. Men for røvhullet er selve forholdet mellem det moralske og umoralske vendt på hovedet. Almindeligvis vil de fleste forsøge at handle moralsk og undgå umoral. Men røvhullet handler gerne umoralsk, hvis det sker i det skjulte eller hvis det er til egen vinding. Hvis røvhullet bruger det umoralske i det åbne, så handler det aldrig om ham selv men noget han anklager andre for at være. Røvhullet er således en mester i at moralisere over andres manglende moral, hvis det sker for egen vinding. Modsat de fleste, der stræber efter moralsk konsistens, vil røvhullet således leve med umoralen i det skjulte og moralen i det åbne.

Røvhullet er ekspert i at ræsonnere ud fra moralen, hvilket altid sker når vedkommende ikke selv har noget på spil. Det kan være i forbindelse med råd til venner om ærlighed og tilbagebetaling af lånte penge osv. Men når røvhullet selv er inddraget i det moralske spil, bliver moralen pludselig et redskab eller en løftestang. Som regel følger røvhullet moralen og de færreste mennesker er røvhuller hele tiden. Men det særlige ved røvhullet er det forhold, at moralen ikke nødvendigvis inkluderer røvhullet selv. Når røvhullet derfor springer køen over, så er det ikke fordi personen ikke kender det moralske krav om at holde pladsen i køen. Det handler snarere om, at røvhullet ser sig selv som en undtagelse med en særlig grund til at springe køen over.

Røvhullet er derfor en mester i dobbeltmoral. I det skjulte kan han tillade sig at snyde, manipulere eller tilsidesætte hensyn. I det åbne moraliserer han højlydt over, at andre ikke lever op til normerne. Røvhullet kender alle de moralske regler og terper dem gerne over for andre. Men moralen gælder ikke for ham selv. Røvhullets forhold til moral er derfor paradoksalt: Han er hverken psykopatens skruppelløse amoralist eller den klassiske umoralske synder, der plages af dårlig samvittighed. Han er snarere moralens udnytter, der instrumentaliserer normerne – som et værktøj til at dække over egen adfærd og udskamme andre, hvis det styrker ham selv. På den måde udnytter han fællesskabets normer, men bidrager ikke til dem. Til grund herfor ligger en dobbeltmoral, der tjener egoet ved at udstille andres fejl, mens egne fejl holdes skjult.

For at forstå hvorfor røvhullet overhovedet vækker moralsk fordømmelse, må vi inddrage et sidste element: Samvittigheden. Personer med god samvittighed er bevidste om deres indre røvhul og minder hele tiden sig selv om, at ens liv ikke er vigtigere end andres og hvordan det som er opnået i livet også beror på held og hjælp fra andre. Røvhuller besidder ikke dette moralske korrektiv. Han

er fuldstændig overbevist om, at han er forskellig fra andre og alt som er opnået udelukkende skyldes ham selv og hans slid, flid og gode evner. En omstændighed som røvhullet ikke misser en chance for at nævne overfor andre.

Når vi kalder andre for røvhuller forudsætter vi samvittighed. Når vi derfor bruger ordet røvhul om andre, så siger vi dybest set: 'Du bør have dårlig samvittighed'. Men en dårlig samvittighed forudsætter moral. Hvis man derfor er amoralsk, som psykopaten, kan man ikke være et røvhul. Det samme gælder for små børn, som endnu ikke kender de sociale normer. Vi kalder sjældent børn for røvhuller, fordi man skal have en vis alder for at kunne reflektere over rigtigt og forkert. Hvis en lille dreng på to år eksempelvis går hen til en kvinde og kigger op under kjolen, så vil de omkringstående grine. Men hvis drengen er blevet 10 år er det en helt anden sag. Samvittigheden er altså ikke blot en følelse, men en erkendelse af, at man kunne have handlet anderledes. Og netop her opstår røvhullet, i bruddet mellem erkendelsen og valget.

Røvhuller og røvhulsadfærd

Problemmennesker har det med at skabe problemer for mennesker. Men ligger problemet hos røvhullet eller den adfærd som røvhullet udlever? Det hænger selvfølgelig sammen. Men det filosofiske spørgsmål handler om forholdet mellem person og adfærd. I udgangspunktet bruger vi ordet røvhul med ønsket om at give en person de rette sko, der passer vedkommende bedst. Vi erfarer vedkommendes adfærd og knytter på dette grundlag en karakteregenskab til personen. En person går foran i køen, taler nedladende eller ignorerer andres behov. Dernæst tolker vi handlingen som udtryk for en karakter: 'Han opfører sig som et røvhul'. Prædikatet bliver dermed en moralsk dom, som ikke primært knytter sig til handlingen, men til personen bag handlingen. Men slutningen går fra adfærd til prædikat, hvilket er det mest typiske.

Men det modsatte kan også finde sted. Men det sker først, når vi med tiden har låst personen i kategorien 'røvhul'. Herefter opstår en forventning om, at vedkommende vil opføre sig dårligt igen. Vi slutter fra prædikatet til en hel adfærdsprofil: 'Han er et røvhul, så han vil sikkert ignorere os, tage æren og nægte at undskylde'. På den måde kan handlinger tolkes som røvhulsadfærd alene fordi vi allerede har kategoriseret vedkommende som et røvhul. Det er en form for social essentialisme, hvor vi antager, at personens kerne er 'røvhulsagtig' og adfærden derfor følger efter. Således bliver det personen, vi dømmer mere end adfærden, hvilket kan føre til stigmatisering og fastlåst social udstødelse. Det kan høres i sproget gennem vendinger såsom: 'typisk, han er et rigtigt røvhul', 'jeg kender typen, han er et slemt røvhul'. Disse slutninger fra person til adfærd opstår typisk i sociale relationer og i forbindelse med gruppedynamik. Forenklet sagt dømmer vi nogle gange adfærden uden at kende personen, hvor vi andre gange dømmer personen og lader fordommen farve vores syn på adfærden.

Når vi berører forholdet mellem person og adfærd kan vi også stille spørgsmålet om det autentiske røvhul. Findes der ægte eller sande røvhuller? Røvhullet som træder frem i sin mest originale form. Når spørgsmålet er filosofisk, så handler det om at afdække hvorvidt mennesker kan være originale røvhuller eller blot viser denne adfærd. Røvhullet agerer i det fordækte og kalkulerede, og det moralsk udstillede er blot en facade for den skjulte egoisme. Hvis røvhullet er autentisk, altså uden facade, ville han ophøre med at være et røvhul og snarere være en åben psykopat eller sociopat. Røvhullet må være uærlig, ellers bryder hans verden sammen.

Et sidste forhold skal berøres i forholdet mellem røvhul og røvhulsadfærd, hvilket handler om det tidspunkt vi bruger prædikatet røvhul. Således er det tidspunkt vi møder røvhullet ikke altid det samme tidspunkt, som vi identificerer

røvhullet. Eksempelvis kan vi fordomsfuldt tænke om en person, at vedkommende er et røvhul og gennem forståelse og erkendelse indse hvordan der var tale om en forkert og urimelig dom. På den måde vil der i mange tilfælde slet ikke være tale om et røvhul, men blot et menneske, hvis adfærd tolkes sådan.

Det modsatte er måske desto mere almindeligt. Vi møder et menneske, som umiddelbart virker sympatisk, men erkender senere, at man blev ført bag lyset, svindlet eller alene brugt som middel til den andens fordel. Det kan være den utro ægtemand eller svindleren som ringer og vil sikre din bankkonto, hvilket ender med at koste dig dyrt. På den måde vil brugen af begrebet røvhul både kunne ske før og efter vi møder personer såvel som før og efter vi erfarer røvhulsadfærd.

Røvhullet er et nødvendigt spejl i det sociale. Han viser os, hvor den moralske grænse går og hvor hurtigt vi også selv kan krydse den. Derfor genkender vi røvhullet, fordi vi kender trangen i os selv. Den, der aldrig har været et røvhul, har næppe været et menneske.

Røvhullets ydre psykologi

Røvhullets psykologi er ikke kompliceret, men meget konsekvent. Det handler mere om intention end om intelligens. Røvhullet mangler sjældent vilje, men mangler den gode vilje. Som sådan ved røvhullet godt, hvad der er hensynsfuld adfærd, men vælger det fra. Det er netop dét, der adskiller røvhullet fra almindelig uopmærksomhed: Røvhullet ignorerer den sociale kontrakt og den gode vilje - med vilje.

Psykologisk set er røvhullet ofte drevet af behovet for kontrol, dominans og selvhævdelse. Og røvhullet er ofte i kontrol bare ikke med grænserne for eget ego. Det handler om at placere sig selv i centrum, men ikke som en sol, snarere som et sort hul, der suger energi ud af omgivelserne. Røvhullet har en særlig evne

til at få andre til at tvivle på sig selv, mens han selv står urokkelig i sin egen ret. Det er en form for moralsk egoisme, hvor man ikke bare er vigtig, men vigtigere end andre.

Røvhullet har erstattet selvindsigt med selvretfærdighed. Problemet ligger aldrig hos ham selv, men hos andre. Adfærden forsvares med vendinger såsom: 'Jeg siger bare tingene, som de er'. Det er bare ikke ærlighed, men udtrykker mangel på empati forklædt som autenticitet. For røvhullet er den påberåbte ærlighed en strategisk undskyldning for at være brutal og hensynsløs.

Som regel har røvhuller en stor grad af social forståelse. De ved præcis, hvordan de skal manipulere, charmere og kontrollere og de gør det med et smil. På den måde fungerer røvhullet ofte strategisk. Han kender andres svagheder og bruger dem som spillebrikker. Det er typen, der får andre til at føle sig forkerte, uden at man kan forklare hvorfor. Røvhullet næres af andres reaktioner. Tavshed, modstand og vrede tolker røvhullet som bevis på egen betydning. Deri ligger en skjult belønning, som gør adfærden selvforstærkende. Men under overfladen gemmer sig ofte en skrøbelig selvfølelse, som røvhullet beskytter med arrogance. Det er ikke manglen på selvtillid, men frygten for at blive afsløret som almindelig, der driver behovet for overlegenhed.

Røvhullets psykologi er en kombination af adfærd, attitude og ansvarsfralæggelse. Det er en personlighedstype, der ikke nødvendigvis kan diagnosticeres, men som alle nærtstående mærker. Man ved, når man har været i nærheden af et røvhul. Man føler sig drænet, nedgjort eller vred. Og det er netop røvhullets centrale psykologiske drivkraft: at flytte byrden fra sig selv over på andre. Røvhullet er et socialt gravitationsfelt eller et sort hul der opsluger alt energi, kreativitet og virkelyst. Derfor er det klogeste man kan gøre ofte det simpleste: at beskytte sig selv og holde afstand - meget stor afstand.

At forstå røvhullets psykologi er ikke kun en øvelse i analyse, men i beskyttelse – af os selv, af vores relationer og af den sociale kontrakt, der gør fællesskaber mulige. For i sidste ende er røvhullet ikke bare en person, men en adfærd, en attitude, en mulighed i os alle. Og netop derfor er det vigtigt at kende den, genkende den – og vælge den fra.

Bag røvhullets ydre dominans og sociale spil gemmer der sig et mere komplekst indre landskab. For selvom røvhullet fremstår urokkelig i sin egen ret, er det indre fundament sjældent så stabilt, som det syner. Det leder os til spørgsmålet om røvhullets forhold til sig selv.

Røvhullets indre psykologi

Røvhullet har et særligt selvforhold og et stort, dominerende ego. Det viser sig som en markant selvsikkerhed og stærk tro på egne evner. Træk, der på den ene side giver handlekraft, men på den anden side kan slå over i risikovillighed og hensynsløshed. De fylder meget, tager styringen og efterlader mennesker som føler sig trådt på. Forhold som både filosof Aaron James (2012) og psykolog Robert Sutton (2017) beskriver i deres analyser af røvhullet. Det kan være en af grundene til, at så mange ledere opfattes som røvhuller.

Men bag den ydre selvsikkerhed gemmer der sig ofte et misforhold mellem selvtillid og selvværd. Således vil selvtilliden ikke nødvendigvis indbefatte selvværd. Tværtimod kan det forvoksede ego være en kompensatorisk beskyttelse mod lavt selvværd. Et ego, der vokser for at dække over en dyb følelse af utilstrækkelighed. Røvhullet kan derfor virke meget selvsikkert og vil typisk agte egne evner meget højt. Men selvbilledet hviler ikke nødvendigvis på en grundlæggende oplevelse af værdi. Røvhullet elsker ikke nødvendigvis sig selv. Elsker man sig selv har man ikke behov for sammenligninger med andre.

Røvhullet vil netop hævde sig over for andre og se sig selv som særlig vigtig. Røvhullet stopper derfor ikke ved lighed, men hæver sig over andre.

Hvor selvtillid handler om troen på egne evner, handler selvværdet om troen på egen værdighed. Det forvoksede ego kan derfor dække over et skrøbeligt selv, hvor den høje selvtillid kompenserer for en indre tomhed, som konstant må fyldes med bekræftelse og kontrol. Egoet bliver et slags værn eller panser mod usikkerhed. I den forstand kan vi tolke røvhullets adfærd som en form for overlevelsesstrategi eller en måde at sikre sig imod afmagt.

Psykologisk set er det velkendt, at manglende omsorg eller ustabile tilknytningsmønstre i barndommen kan føre til et skrøbeligt selvværd. Som tilknytningsteoretikere såsom Bowlby og Fonagy har vist, kan ustabil omsorg føre til en overkompenserende selvstruktur, hvor kontrol bliver vigtigere end kontakt. Der skabes et behov for at beskytte selvet, og i nogle tilfælde vokser denne beskyttelse så meget, at den begynder at skygge for andre. Umiddelbart fremstår røvhullet meget selvsikkert, men er ofte drevet af et indre behov for kontrol og anerkendelse, som aldrig mættes. Egoet tager over og efterlader kun lidt plads til gensidighed, empati og sårbarhed.

På den måde bliver røvhullets selvforhold en tragisk konstruktion, der søger kontrol for at undgå afhængighed og hævder sig for ikke at føle sig uværdig. Bemærk hvordan vi fra et psykologisk perspektiv bevæger os væk fra den moralske fordømmelse i retning af en mere neutral forståelse af mekanismerne bag adfærden. Men til forskel fra diagnosekategorierne har røvhullet et valg. Røvhullet er ikke fanget i en ufravigelig skæbne, men kan vælge at træde ud af egoets panser. Det er netop valget, som åbner for det moralske spillerum. Røvhuller kan godt finde lidt plads til andre, hvis de vil. Når røvhullet vælger at træde ud af egoets panser, opstår muligheden for gensidighed. Det er ikke bare en psykologisk forandring, men samtidig en etisk genindtræden i fællesskabet.

Kapitel 2: Hvem er røvhuller?

Røvhullets familietræ – en typologi

Vi kan alle være røvhuller og spontant viser vi vores mindre pæne side uden at tænke videre over det. Men vi er røvhuller på meget forskellige måder. Derfor skal vi se nærmere på de mange røvhulstyper og lære deres kendetegn. Grundtypen kender vi allerede, men nu skal der tegnes et billede af familietræet og de mange særegne typer. Kort sagt skal vi en tur rundt i røvhullernes bestiarium.

Kværulanten

Røvhullet har mange facetter, hvor et gennemgående træk er en irriterende personlighed. Groft sagt kan røvhullet være røvirriterende. Dette kommer især til udtryk gennem kværulanten. Kværulanten suger enhver energi ud af rummet ved at gøre små ting til store sager. Det kan være i forbindelse med projekter, opgaver, kontrakter eller lignende, hvor kværulanten skal fremhæve ubetydelige formuleringer, som for helheden er ligegyldige men for kværulanten betyder alverden. Kværulanten finder altid håret i suppen og skal lige fremhæve nogle ekstra ubetydelige detaljer. Kværulanten har altid flere punkter under eventuelt og insisterer på at mødet trækker ud fordi vi lige skal sikre nogle ekstra foranstaltninger. Kværulanten løser aldrig opgaven, men finder i stedet flere problemer, som gør opgaven endeløs.

I trafikken vil kværulanten gøre den forankørende opmærksom på, at der er grønt lys, hvilket sker med hornet i bund. Eller det kan være cyklisten der skal belære fodgængeren om, at vedkommende stod forkert i forhold til stregerne på vejen. I familien er det onklen der altid brokker sig over at sovsen er kold eller risalamanden ikke smager som i barndommen. Blandt venner kan der være

forslag om en fælles udflugt, hvor kværulanten straks begynder at diskutere alle tænkelige problemer såsom regnvejr eller en forsinket bus, hvilket gør planlægningen unødigt kompliceret og fjerner lysten til at tage af sted. Blandt venner vil kværulanten også være meget nøjeregnende og krone for krone sikre sig, at han ikke betaler fem kroner for meget når der afregnes på restauranten. Kværulanten vil også udfordre andres gøren og laden og kan eksempelvis finde på at spørge til måden vennerne har indrettet sig og samtidig pege på langt bedre måder at gøre det på. Mere almindeligt er kværulantens evne til at diskutere ved kassen i supermarkedet, hvor prisen på gulerødder var to kroner billigere, uagtet at køen samtidig bliver længere. Hvis det ikke går som røvhullet ønsker er det almindeligt at der opstår et spontant ønske om at tale med chefen.

I min studietid husker jeg selv en kunde som ønskede at få pengene tilbage for en bog, som han havde købt i forretningen nogle uger tidligere. Bogen var tydeligvis læst og havde brugsspor så det lignede, at den havde været med en tur på stranden. Jeg husker hvordan butikschefen overtog samtalen og det endte med at han fik pengene tilbage. Som chefen efterfølgende formulerede det: 'så slap jeg af med det røvhul'. Samlet set finder kværulanten altid noget at brokke sig over og lader bagateller være store problemer. I venners lag skaber kværulanten dårlig stemning og fastholder problemer i stedet for løsninger, hvor midlet er kontrol og nidkærhed. Nøgleord som klæber til kværulanten er principrytter, smålig og selvretfærdig. Skal kværulanten beskrive sig selv er det lige modsat via begreber såsom principfast, opmærksom og retfærdig.

Skrankepaven

Ordet dækker meget godt over dette røvhul. Personen føler sig vigtig og sin person vigtigere end det gøremål, som opleves ved skranken. Røvhullet forvandles til en vigtigper, der lige skal gøre det klart, at du faktisk kommer til et meget vigtigt sted, som kun røvhullet forvalter. I sin oprindelige betydning er

skrankepaven en ekspedient på et offentligt kontor, som både optræder nedladende og bedrevidende. Men her skal "skranken" forstås mere bredt som blot dækker over et sted, hvor du har et gøremål eller et problem der skal løses. Det kan også være en forseelse, som skrankepaven botaniserer i. Som regel har skrankepaven imidlertid kun minimal magt, men dyrker de små regler og procedurer som sit eget lille kongedømme. På den måde gennemtvinger skrankepaven en social hierarkisk relation, der skaber et lille magtdrama, som udgør kernen i denne røvhulstype. Eksempelvis er det togkonduktøren, som ikke alene giver dig en bøde, men også kommer med en moralprædiken om den måde du har fejlet og hvordan du skal forbedre dig. Skrankepaven elsker at udøve mikromagt via en uniform eller en titel og bruger magten til at understrege hvordan du er den lille, og paven den store der lige skal se dig an før passet kan udleveres. Problemet er, at det er et røvhul som sidder med nøglen til din sag, problem eller din forseelse. Man kommer muligvis selv med en ydmyg indstilling om hjælp til et problem men bliver mødt af en ophøjet og skolemestertype. Et eksempel kan være et nødvendigt opkald til en offentlig myndighed, hvor du efter 30 minutter i en telefonkø i en belærende tone får at vide at du burde have læst på hjemmesiden om den måde det hele kan klares digitalt. Det kan også være i lufthavnen, hvor du skal gennem sikkerhedskontrollen, hvor en medarbejder finder en flaske shampoo, hvor der rulles med øjnene, hvorefter du skal høre en lang moralprædiken om alle dine fejl og hvordan du fremover skal pakke tasken efter forskrifterne. Det kan også være i en elektronikforretning, hvor du vil returnere en vare som er defekt, hvor en ekspedient belærende fortæller dig hvordan du har betjent apparatet forkert, hvilket du burde have vidst, hvis du rent faktisk havde læst manualen først. Kort sagt er skrankepaven fanatisk med paragraffer, moraliserende og passivt- aggressiv. Der udspiller sig en scene, hvor røvhullet hersker via mikromagt, påtaget overlegenhed, hvor du får læst og påtalt i en belærende og nedladende tone.

Smiskeren

Skrankepavens modsætning er en der smisker. En sødladen og indladende måde at opnå egne mål. Smiskeren er røvhullet, der klæder sig i venlighed for at fremme egne interesser. Bag den sødladne facade gemmer sig en strategisk manipulation: ros, komplimenter og fraser der ikke udtrykker ægte følelser, men alene fungerer som smørelse for egen vinding.

Skal vi forstå denne type røvhul kan vi med fordel begynde et andet sted. I hverdagen bruger vi mange venlige fraser, som er en slags social olie, der skal få relationer til at glide lettere. Vi siger 'god dag' og 'mange tak' eller 'det var venligt af dig' osv. I psykologien taler man om stewardesseølelser, når man udtrykker følelser, man ikke har. Man kan således sige noget med et smil og udtrykke mere end der reelt er følelser bag. Et eksempel kan være i en forretning hvor kunden spørger til en vare, som midlertidigt er udsolgt, hvortil ekspedienten svarer: 'det er jeg ked af'. Men det er en frase, hvor man må formode at bedrøveligheden kan ligge på et lille sted.

Det er netop på dette punkt at røvhullet bruger de indsmigrende fraser til egen vinding. Udtryk såsom 'det beklager jeg meget', 'det er jeg virkelig ked af' kan således bruges til at få situationer, hvor røvhullet reelt har fejlet eller dummet sig, til at glide lettere. 'Det er jeg godt nok ked af' – nej, det er du ikke, men du siger det for at undslippe dit ansvar. Mest almindeligt er dog måden frasen bruges til at opnå noget, hvilket kaldes af smiske. Ordet er beslægtet med det at smigre eller indsmigre sig. Mere negativt taler vi om klæg, sødladen eller slesk adfærd eller desto mere almindeligt 'at fedte for'. Det mest almindelige eksempel er fra arbejdspladsen hvor røvhullet fedter for chefen. 'Din løsning er helt genial', 'du taklede det perfekt'. Røvhullet vil alene bruge disse udtryk i mødet med personer som kan gavne røvhullet og derfor aldrig overfor underordnede. Smiskeren roser også kolleger, men bagtaler dem i det øjeblik de vender ryggen

til. I venners lag kan denne adfærd også vække mistænksomhed, hvis der smiskes hæmningsløst. Det kan være at rose maden, indretningen eller tøjstilen på måder som virker helt overdreven. 'Du er altid så fantastisk til at lave mad, jeg forstår ikke hvordan du gør det'. Man får let den tanke, at der ligger noget bag, en flirt eller et ønske om tilnærmelse af andre grunde. I kunderelationer vil røvhullet være slesk med sigte på opnåelse af en rabat eller lignende, hvilket lynhurtigt skifter til en nedladende tone, hvis røvhullet ikke får særbehandling. Kort sagt mangler de rosende vendinger autenticitet og bruges alene strategisk som valuta til egen vinding.

Mere subtilt kan den indsmigrende adfærd også virke nedladende. En bevidst måde at være overdrevent venlig så det bliver tydeligt, at røvhullet mest af alt ser ned på en. Det mest almindelige udtryk vil være 'kære ven', 'kære lille ven'. Her bliver det sleske brugt i infantile vendinger, hvor komplimenter eller ros fungerer nedladende eller som chikane. Smiskeren er altså ikke venlig, men bruger venlighed som et redskab. Det er denne falskhed og mangel på autenticitet, der gør smiskeren til et røvhul. Kort sagt er smiskerens værste forbrydelse ikke selve smigeren, men den giftige mistillid den skaber. Når venlighed og ros bliver en valuta man veksler for egen vinding, så underminerer det fundamentet for nære relationer. Man begynder at stille spørgsmål ved al ros. 'mener han det?'.

Primadonna

Røvhuller er selvoptagede. Men primadonnaen skilter med det, hvilket kan virke ganske uudholdeligt. Personen er noget særligt og det bør det være indlysende for alle, at vedkommende er i centrum i enhver sammenhæng og skal behandles derefter. Primadonnaen kræver ikke alene særbehandling, men forventer det også. Ordet er italiensk og betyder 'første dame' hvilket oprindelig var den førende, mest fremtrædende kvindelige operasangerinde eller skuespillerinde i

et ensemble. På den måde er ordet ikke nødvendigvis knyttet til irriterende personer. Men i denne sammenhæng bruges begrebet i overført betydning om en røvhulstype, som i øvrigt også kan være en mand. Den negative klang har vi også fra begrebet primadonnanykker, hvor det at sætte sig selv øverst, højest og først er blevet en tilbøjelighed. En temperamentsfuld, forfængelig, selvoptaget eller selvhøjtidelig person, som desuden ikke tåler kritik. Det er fra primadonnaen vi hører udtrykket: 'Sig mig, ved du ikke hvem jeg er?'. Primadonnaen forventer ros og respekt om egne ideer og andre skal generelt både varte op og rydde op efter vedkommende. Konkret kan det være i forbindelse med projektarbejde eller fælles studiearbejde, hvor primadonnaen forventer at andre retter fejl og mangler, men tager gerne æren for det samlede arbejde efterfølgende. Primadonnaen kommer ofte for sent eller aflyser aftaler, hvis der pludselig er bedre alternativer. Når de endelig dukker op, undskylder de ikke, men forventer fuld opmærksomhed – i modsat fald skaber de den selv, hvor man straks skal høre en længere historie om deres seneste succes. Du vil møde Primadonnaen som festens midtpunkt, men har altid glemt dit navn. På restauranten sender primadonnaen gerne maden tilbage til køkkenet for selv de mindste detaljer og lader de omkringstående vide, at: 'jeg plejer faktisk at spise på bedre steder'. Primadonnaen elsker de sociale medier med sigte på maksimal selvpromovering. Deler flittigt billeder i luksuriøse omgivelser og ignorerer vennernes kommentarer med mindre de er rosende. På den måde er primadonnaen ikke bare selvsmægtende, hvilket kan være utåleligt i sig selv, men manipulerer aktivt med de sociale dynamikker alene for at holde rampelyset på sig selv. Primadonnaen er kort sagt en røvhulstype, som ikke bare er selvoptaget, men som bruger omgivelserne som kulisse for deres eget show – og som bliver fornærmet, hvis publikum ikke klapper. På den måde er denne røvhulstype mere performativ og appellerende sammenlignet med andre irriterende røvhuller. Hvor andre røvhuller kan virke i det skjulte eller være mere subtile, er

primadonnaen umulig at overse. De kræver rampelyset, og hvis ikke de får det frivilligt, tager de det selv.

Drama Queen

Der findes mange måder, hvorpå røvhullet får opmærksomhed om sig selv og sit eget ego. En typisk måde er ved at gøre sig selv til offer. Gennem offerrollen kan røvhullet iscenesætte sig selv, beklage sig og få opmærksomhed og privilegier alene ved at udtrykke sårbarhed. Denne type røvhul får det rammende prædikat: Drama Queen. I modsætning til Primadonnaen søger en Drama Queen ikke glamour, men derimod trøst og sympati.

En Drama Queen suger al opmærksomhed gennem en overdreven følelsesmæssig iscenesættelse og tvinger andre ind i sit følelsesunivers og gør sig til centrum for det. Hvor andre røvhuller bruger magt, manipulation eller smålighed, finder dette røvhul sit våben i en evig følelsesmæssig overdrivelse og proportionsløs dramatisering. Følelser bliver skruet op til Max, hvor små problemer pludselig er kriser og den mindste modgang er krænkelser. Det er vigtigt at understrege, hvordan sårbarheden såvel som følelserne ofte er reelle og kan bunde i et lavt selvværd, men det røvhulsagtige ligger i en overdreven selvfremstilling kombineret med et manglende ansvar for fællesskabet.

På arbejdspladsen vil kritik blive tolket som en krænkelse, hvorefter der bruges en halv time på at dramatisere egen sårbarhed så mødet reelt handler om vedkommende. Mødet forvandles til en følelsesmæssig monolog om den måde det hele er hårdt og svært fordi vedkommende altid bliver overset. Men en Drama Queen er ikke alene følsom. Det irriterende og røvhulsagtige består i den selvfølgelighed, hvormed dramaet påtvinges andre. En evig følelsesmæssig overdrivelse, hvor proportionerne går tabt og hvor andres energi og tålmodighed bliver brændstof.

Som det gælder for alle andre røvhuller er der en higen efter opmærksomhed og et ensidigt fokus på eget ego. Men i denne sammenhæng skal andre danse i takt med undertrykte følelser og dramaets melodi.

Når en Drama Queen udtrykker sig vil følelserne ofte skifte mellem gråd, vrede og begejstring, hvilket sker i situationer hvor intensiteten er helt ude af proportioner. Men personen kaster sig hovedkulds ud i offerrollen med sigte på trøst og opmærksomhed, med fraser såsom: 'Hvorfor sker det altid for mig', 'Ingen tænker på hvordan jeg har det'.

Samlet set har vi at gøre med en røvhulstype, som sætter sig selv i centrum på bekostning af fællesskabet, hvor andre bliver statister i vedkommendes eget følelsesteater. For de omkringstående er det lige dele stressende og udmattende, fordi man hele tiden skal tilpasse sig pludselige følelsesudbrud. En Drama Queen er ikke bare dramatisk, men dramatisk på en måde, der udmatter og udhuler fællesskaber. En Drama Queen er kort sagt et røvhul, fordi personen bruger sine følelser som våben og gør fællesskabet til kulisse for sit eget følelsesteater.

Besserwisser

Ordet er tysk og indrammer meget præcist denne røvhulstype, som er en person der på en irriterende måde altid mener at vide bedre. På dansk taler vi også om en klogeåge, som benytter enhver lejlighed til at korrigere, kommentere eller supplere med detaljer, som ofte er helt ligegyldige i sammenhængen. Typisk er det sproglige detaljer, som ikke tilfører ny mening men som får andre til at føle sig dumme eller korrekset helt unødigt. Som urtype vil røvhullet altid fremhæve sig selv, og her sker det gennem en selvglad vidensformidling, der aktivt underminerer den gode atmosfære. En besserwisser mangler derfor ikke viden, men mangler evnen til at holde kæft. Der skabes uvilkårligt en let skjult konkurrencesituation, hvor der konkurreres om dem der ved mest/mindst om et

givent emne. På arbejdspladsen vil en besserwisser afbryde under en præsentation og tilføre detaljer, som dybest set ikke tilføjer noget nyt, men alene har til hensigt at demonstrere hvordan vedkommende er overlegen og ved meget mere end alle andre. Dybest set handler det slet ikke om at dele viden, men om at etablere et videns-tyranni, med det ene formål at minde alle om, hvor meget jeg ved, og hvor lidt du ved. Besserwisseren begynder ofte sætninger med formuleringer såsom: 'ja, men faktisk forholder det sig lidt anderledes'. Det kan være i en samtale, hvor besserwisseren afbryder: 'Det var faktisk i 1995, og ikke i 1996, for jeg kan nemlig huske…'. Endnu mere almindeligt er afbrydelser der handler om begrebers udtale og hvordan et ord skal lyde korrekt på et givent sprog – "faktisk udtales Chardonnay ikke 'char-don-ay' men 'shar-do-nay'. På de sociale medier vil en besserwisser kommentere stavefejl eller ubetydelige faktuelle detaljer i andres opslag. Et andet typisk scenarie kan være i venners lag, hvor der spilles om paratviden, hvor en besserwisser altid skal forklare, hvordan et svar teknisk set er korrekt, selvom alle andre er ligeglade. Kort sagt er der tale om en røvhulstype, der hele tiden gør sig bemærket ved at korrekse andre frem for at bidrage til den gode stemning. En socialt tonedøv type, der sjældent bidrager med brugbare informationer, men stjæler derimod opmærksomhed og skaber ofte en akavet stemning fordi andre føler sig forkerte eller dumme.

Gloriepudser

Blandt de typologiske røvhuller, som bør udstilles i denne sammenhæng er gloriepudseren. Dette røvhul er en kompleks og alsidig type, der kan optræde i mange forskellige forklædninger. Det centrale kendetegn er imidlertid det moralske udtryk, hvor gloriepudseren toner frem som moralens vogter, som ud fra eget perspektiv altid gør det rigtige. Mere konkret bør nævnes tre forskellige måder gloriepudseren træder frem i sociale sammenhænge. For det første kan gloriepudseren træde frem som bannerfører for den norm, som viser sig i den

konkrete sammenhæng. Men dybest set handler det slet ikke om normen, men at vise at: "jeg er den som følger normen bedst". Et beslægtet ord for denne eksistens er en spidsborger, der affinder sig med tidens værdier og som en vindbøjtel følger med tidens strømninger. Men gloriepudseren moraliserer indirekte ud fra tidens normer uden oprigtigt at tage dem på sig.

For det andet er gloriepudseren dobbeltmoralsk, fordi vedkommende blot følger de mest behændige normer i den givne sammenhæng. En moralsk kamelæon, som bliver et røvhul, fordi vedkommende konstant viser sig selv uden at kunne stå ved sig selv. På den måde bliver gloriepudseren samtidig en hykler og en moralsk kryster alene fordi fromheden er et skuespil. En slags moralsk høvding, der eksempelvis minder alle andre om at tage hensyn til miljøet, men som flyver på storbyferie tre gange om året. Det kan også være kollegaen, som i frokostpauser moraliserer over 'work-life balance' og hvordan man passer på sig selv, alt imens vedkommende alligevel sender mails i weekenden og forventer hurtigt svar. En slags moralsk Ikaros, der flyver højt men falder tungt.

Som det tredje er gloriepudseren værst i sin måde at lade egoismen fungere som dyd. Egen moralsk storhed eksponeres, hvor andre føler sig små, skyldige, skammelige og utilstrækkelige. Det kunne eksempelvis være i samvær med forældre til børn, der sidder med en skærm, hvor det fra gloriepudseren kan lyde: 'Jeg ville aldrig lade mine børn sidde med en skærm i så lang tid'. Her handler det ikke om børnene, men om at signalere, at jeg er den bedste forælder. Man ser det også i forbindelse med en legeaftale, hvor gloriepudseren får sagt: 'vi har faktisk valgt ikke at give sukker til vores børn – det giver en helt anden ro i huset'. Eller når samtalen falder på madvaner generelt: 'hjemme hos os, har vi gjort det til en vane at lave mad helt fra bunden, det bliver meget sundere på den måde'.

I nogle tilfælde er gloriepudseren også mere pågående eller direkte, hvor han afbryder fem gange på fem minutter med ideer til hvordan du kan forbedre dig.

Gloriepudseren når sit klimaks på de sociale medier, som er deres naturlige habitat. Her løber gloriepudseren med de rigtige og politisk korrekte meninger om klima, sociale og politiske forhold, hvilket mest handler om at polere et selvbillede. Ofte bliver det med afsæt i eget ego, hvor et billede af et par løbesko eksempelvis kan ledsages af teksten: 'Bare en helt almindelig tirsdag, hvor jeg prioriterer sundhed frem for sofaen'. Her er gloriepudseren alene interesseret i at pudse glorien og især lade den skinne blandt andre. På intet tidspunkt rækkes der udover eget ego, hvilket eksempelvis kunne være refleksioner over hvordan dette budskab skal modtages. For gloriepudseren er moral aldrig et mål men forbliver et middel til egen vinding. Moralen bliver en slags social valuta, som skal sikre andres anerkendelse. Derfor handler det ikke om at gøre det rigtige, men alene om at få det til at se sådan ud.

Nasseren

Forestil dig, at du sidder med en pose slik. En person stikker hånden ned i posen og spørger først derefter om lov til at smage. Hvis vedkommende havde spurgt først havde du sagt ja, men det irriterende er den selvfølgelighed der ligger i adfærden. Den samme selvfølgelighed opstår ikke når personen har købt til sig selv. Vi kalder det for en gratist og mindre flatterende for en nasserøv. Det interessante er den underliggende moral, hvor det tages for givet at blandt venner, familie og kolleger er vi er rundhåndede, generøse, large og gavmilde. Der hersker en tavs forventning om, at man ikke er nøjeregnende eller smålig, hvilket er en forventning nasseren udnytter til fulde. Derfor deler vi selvfølgelig og hjælper hinanden når det er nødvendigt. Men for nasseren går moralen kun én vej – nasseren tager, men giver sjældent/aldrig tilbage. Nasseren spiller derfor på udnyttelse af fællesskabets implicitte regler. I virkeligheden opererer nasseren

efter en helt anden moral, et snedigt kodeks, der kan udtrykkes i formuleringer af typen: 'går den så går den', 'tager først – spørger bagefter', 'tilgivelse er lettere end tilladelse' osv. Det som kan provokere i mødet med dette røvhul er den selvfølgelighed hvormed moralen praktiseres. Udnyttelsen sker uden skam eller taknemlighed, som var det en naturlov at andre betaler eller deler.

Nasseren er den, der stikker af, når regningen skal betales eller forlader festen, når det er ens tur til at give en omgang. Nasseren er den som møder op til havefesten med en lille ret og forventer at der er masser til deling. Nasseren kalder på hjælp til flyttekasserne, men er altid forhindret når appellen går den anden vej. Nasseren spiser gladeligt kage og andres medbragte morgenbrød på arbejdspladsen, men er i bedste fald nærig når ens egen fødselsdag kalder på generøsitet. Drikker kaffe, uden at lave en ny kande, bruger mælk, men kommer aldrig selv med en liter, bruger opvaskemaskinen uden at tømme den selv. Listen er lang. Nasseren låner også gerne småting eller småbeløb, men glemmer hurtigt at lade det gå den anden vej. Nasseren låner også gerne tøj eller udstyr og leverer det tilbage beskidt eller beskadiget uden at nævne det. Nasseren "låner" andres arbejde og ideer og soler sig gerne i anerkendelsen alligevel. Nasseren sætter sig på en af de sidste ledige pladser i toget og placerer sin taske på sædet ved siden af alt imens han stirrer ud af vinduet for at undgå øjenkontakt.

Som røvhulstype er nasseren særligt kendetegnet ved den manglende gensidighed. Adfærden er en ensrettet gade, der altid ender til gavn for røvhullet selv. Det særligt irriterende er den selvfølgelighed, hvormed udnyttelsen finder sted. Mødet med nasseren opleves derfor let som en udnyttelse. Nasseren reducerer den sociale interaktion til en transaktion, hvor nasseren altid forventer rabat.

Tyran

Nogle røvhuller nøjes ikke med at markere sig selv på andres bekostning. Hos tyrannen bliver nedgørelse og hensynsløshed selve kernen. Tyrannen tvinger sin vilje igennem med vrede, trusler eller kulde, og bruger frygt som sit primære våben. Personer som opfører sig ganske urimeligt og hensynsløst over for andre for på den måde at gennemtvinge sin egen dagsorden. I denne sammenhæng kalder jeg dette røvhul for en tyran. Men der er mange andre prædikater, som typisk anvendes om denne type. Eksempler kan være slavepisker, mobber, opdrager, hidsigprop eller isjomfru. Personen omtales ofte som psykopat, men brugt i et hverdagssprog uden reference til de mere kliniske bestemmelser. Som røvhulstype er det vigtigt at fremhæve hvordan tyrannen ikke alene er vred og råbende, men bruger disse virkemidler til at holde andre i frygt og underdanighed. På den måde kan vi tilmed skelne mellem den aggressive tyran (råben, true, ydmyge) og den mere kolde tyran (kontrol, kulde, psykisk dominans).

I modsætning til de andre røvhulstyper opererer tyrannen primært gennem direkte og brutal magt snarere end subtile sociale mekanismer. Den kolde tyran kan imidlertid godt bruge nogle subtile metoder i form af manipulerende bemærkninger eller kolde blikke, som en del af sin kontrol. For en tyran handler det helt åbenlyst om magt, frygt og underkastelse. På røvhullets familietræ er tyrannen derfor en "øverste gren", hvor aggressionen og brutaliteten er skruet helt op.

En tyran bruger ikke alene sarkasme, men kan også fare i flint over de mindste ting. Som en trold af en æske kan man helt uforvarende møde tyrannen der råber op, skælder ud og kaster om sig med ukvemsord. Vreden og aggressionen er helt åbenlys, med trusler og ydmygelser til følge. I trafikken hører det under vejvrede, på arbejdspladsen er det ofte en utilregnelig, ydmygende og perfid chef og i

familien møder man ulykkeligvis også tyranner, som både fylder som pludselige vulkanudbrud, men også fylder i stille stunder fordi man aldrig ved hvornår det næste udbrud kommer. På den måde er det ganske stressende at være i rum med en tyran og på arbejdspladsen kan det resultere i sygemeldinger.

Tyrannen er et ganske modbydeligt bekendtskab, hvor to centrale kendetegn dominerer. Det ene kendetegn er det helt åbenlyse intimiderende, perfide, ondskabsfulde og nederdrægtige udtryk hos tyrannen. Det andet kendetegn er uforudsigeligheden. Man ved aldrig hvornår granaten springer. På den måde er tyrannen ofte kolerisk og grusom forudsigelig i sin uforudsigelighed. Det sidste kan ofte være det sværeste at håndtere for de nærtstående.

Tyrannen er samlet set den mest brutale gren på røvhullets familietræ. En type, som gør frygt til sit sprog og uforudsigelighed til sit våben.

Selviscenesættelse	Magt & kontrol	Opportunisme
Primadonna *(selvoptaget, særbehandling)*	**Besserwisser** *(bedrevidende, korrigerende)*	**Nasseren** *(udnytter, nul gensidighed)*
Gloriepudser *(moraliserende, hyklerisk)*	**Skrankepaven** *(mikromagt, paragraffer)*	**Smiskeren** *(falsk ros, fedteri)*
Drama Queen *(offerrolle, følelsesteater)*	**Tyran** *(aggression, frygt, dominans)*	**Kværulanten** *(smålig, nidkær)*

Listen over røvhuller er endeløs. Ovenstående typologi er derfor ikke komplet. Desuden vil mange røvhuller udtrykke egenskaber som går på tværs af kategorierne. Eksempler kan være løgneren, mytomanen, mobberen eller alfahannen. Men denne bog er ikke et forsøg på at skabe et "os imod røvhullerne". Håndtering af røvhuller handler i høj grad om selvrefleksion. Refleksioner der handler om at vi alle kan være røvhuller. Hvis du således ikke føler dig ramt ved læsning af røvhullernes typologi så er du givetvis et røvhul.

Kort sagt har vi alle været et røvhul i en eller anden grad, men kunsten er at undgå at det bliver en livsstil.

Røvhuller i fortiden og samtiden

Det er som regel en dårlig idé at fjerndiagnosticere historiske personer, også når kategorien 'røvhul' er i spil. Ikke desto mindre giver det mening her, fordi pointen ikke er at sygeliggøre fortiden, men at pege på, at røvhuller altid har eksisteret og altid har påvirket menneskers liv. Til alle tider har der været røvhuller, som dukker op i alle samfundslag. Men det er i magtens top, deres adfærd bliver skæbnesvanger. Her kan ét menneskes ego påvirke tusinders liv.

Journalist James Felton har i bogen 'Assholes – the dead people you should be mad at' oplistet de største røvhuller gennem historien. (Felton 2022). Han indleder med Domitian, som var kejser af Rom (81 – 96 e.Kr.). Domitian var en sand tyran, der skabte en kult omkring sin egen person og blev berygtet for sit autokratiske styre og paranoide udrensninger. Han krævede at blive tiltalt 'dominus et deus' (herre og Gud). De romerske historikere har siden givet ham et blakket ry, som en kejser der henrettede senatorer for småting og indførte en intens overvågning. Den klassiske arkæolog, Christina Videbech og professor i psykiatri, Poul Videbech holder sig heller ikke tilbage med fjerndiagnostik af de romerske kejsere, hvilket sker i bogen 'Sindets ild' fra 2025. I omtalen af Domitian lyder det, at han nok ville have haft gavn af psykiatrisk behandling. Domitian var muligvis en effektiv administrator, men ikke desto mindre et røvhul i social og personlig forstand. Desuden illustrerer Domitian et mønster, vi siden har set igen og igen. Et mønster, hvor magt ikke alene afslører en karakter, men forstærker den.

Domitian var dog langt fra den eneste romerske kejser, der brugte sin magt til at opføre sig som et røvhul. Et andet velkendt eksempel er Nero (37–68 e.Kr.),

som kombinerede voldsom selvforherligelse med hensynsløs brutalitet. Han tvang Rom til at hylde hans kunstneriske ambitioner, straffede kritikere med døden og brugte sin position til at tilfredsstille et ego, der voksede i takt med hans magt. Nero viser det mønster, vi ser igen og igen hos historiens magtfulde røvhuller: Når selvoptagethed får magt, bliver personlighed en katastrofe for andre.

Generelt gælder det for de historiske røvhuller, at de typisk er blevet berømt for visse handlinger og berygtet på det mere personlige plan. Et godt eksempel er Christoffer Columbus (1451-1506), som på den ene side er blevet verdensberømt som heroisk opdagelsesrejsende, men på den anden side dyrkede sit ego og legitimerede ekstrem vold, slaveri, tortur og tvangsarbejde, hvis man alene skeler til hans egne optegnelser. Lettere karikeret kan han kaldes civilisationens helt og samtidig imperialismens prototype på et røvhul.

Blandt de store opfindere finder vi også røvhuller. Et eksempel er Thomas Edison (1847-1931), som uden tvivl var en stor iværksætter og forbindes ofte med opfindelsen af glødelampen. Men samtidig benyttede han hensynsløse taktikker og manipulation for at fremme sin egen karriere og udråbte desuden sig selv som opfinder af ting, som han ikke selv opfandt. Han var kendt for at presse sine medarbejdere og havde et ry for at være arrogant og selvretfærdig. På den måde bliver Edison et billede på, hvordan røvhulsadfærd ikke nødvendigvis kræver brutalitet, men kan udøves gennem strategisk hensynsløshed forklædt som ambition.

Tilsvarende gælder det også i kunstens verden, hvor vi blandt de største finder maleren Caravaggio (1571-1610), som mange beundrer for hans kunstneriske genialitet, men som samtidig havde et destruktivt temperament. Han færdedes i Roms gader, hvor han altid var på udkig efter ballade. I samtiden var han derfor en berygtet slagsbror, hvor drab og flugt var en del af hans

repertoire. Kombinationen af talent, temperament og selvretfærdighed gør Caravaggio til et eksempel på den kunstneriske røvhulstype, der tror hans begavelse fritager ham for almindelig moral. Historien bugner af røvhuller, hvor vi ofte ser hvordan disse karakterer kombinerer karisma og hensynsløshed. De forveksler talent med ret og efterlader et spor af både beundring og ødelæggelse.

Denne tradition for genialitet kombineret med destruktiv adfærd fortsætter i vor tid. Vi finder det samme mønster blandt nogle af de største politikere, kunstnere og videnskabspersoner. Kun midlerne ændrer sig, fra sværd og trone til mikrofon og sociale medier. Som et velbeskrevet eksempel bør nævnes den amerikanske forretningsmand og grundlægger af Apple, Steve Jobs (1955-2011). De færreste vil benægte, hvordan han gennem banebrydende teknologier på flere måder har ændret den moderne verden. Men samtidig findes der talrige beretninger om en tyrannisk chef, som råbte af sine medarbejdere og behandlede dem på de mest nedrige måder. Et eksempel er en medarbejder, som opsagde sin stilling fordi han var træt af at tørre spyt af sine briller efter mødet med en råbende Steve Jobs. Steve Jobs var brutal i sin ærlighed og benyttede ofte frygt og manipulation som ledelsesstrategi. Eksemplerne er mange og Walter Isaacson, der har skrevet den autoriserede biografi om Steve Jobs, beskriver hvordan han ikke kendte forskel på ledelse og kontrol og derfor kunne virke ufølsom og ondsindet. Som det gælder for alle røvhuller havde han svært ved at udvise empati og blev af mange opfattet som arrogant og følelsesmæssigt distanceret.

Blandt kunstnere i samtiden er det oplagt at nævne musikeren Kanye West (f. 1977), som uden tvivl er en stor kunstner, der har høstet stor anerkendelse og talrige priser, men som i udpræget grad udtrykker røvhulsadfærd. Han har gentagne gange udvist egocentrisk, hensynsløs og grænseoverskridende adfærd, både i medier og privat. Han blev verdenskendt for at afbryde en prisuddeling for blot at fortælle, hvem der burde have vundet. Desuden er han berygtet for

kontrollerende adfærd i det musiske samarbejde, hvilket ofte har fået kolleger fra branchen til at kalde ham manipulerende. I offentligheden er han også kendt for at benægte eksistensen af covid-19 og desuden været vaccinemodstander. Som typisk røvhulsadfærd har han et galoperende ego og på dette grundlag benævnt sig selv som den bedste kunstner nogensinde og blandt Guds få udvalgte. Som en ironisk bekræftelse af sin status som røvhul har han ifølge en artikel i metro.co.uk fra 2019 udtalt om sig selv, at: 'mit livs største smerte, er den manglende mulighed for at se mig selv optræde live'. Kanye West demonstrerer, hvordan det moderne røvhul trives i offentligheden, hvor egoets størrelse let spejles i scenens størrelse.

Vi kommer heller ikke udenom Donald Trump, som i manges øjne er verdens mest berømte og berygtede røvhul. Herom er der forbavsende stor enighed. Han har indirekte bekræftet dette billede da han i 2025 offentliggjorde en kontroversiel AI-genereret video på sit eget medie 'Truth Social'. I videoen ser man Donald Trump med en kongekrone sidde i et fly, hvor han tømmer lasten med afføring, der rammer en stor menneskemængde på gaden. På den måde tegner han et billede af sig selv med et forvokset ego (King-Trump), hvor han samtidig, helt bogstaveligt, tager metaforen om at "skide på andre" til et nyt niveau.

Men Donald Trump blev kaldt for et røvhul lang tid før sin første præsidentperiode. Et eksempel er dokumentarfilmen: 'Small potatoes: Who Killed the USFL?' fra 2009, hvor Trump deltager i egen person og udviser talrige eksempler på røvhulsadfærd og får tildelt prædikatet adskillige gange af de medvirkende.

Aaron James som er filosofiprofessor med ph.d. fra Harvard har skrevet en bog, som alene beskriver hvorfor og hvordan Trump er et røvhul (James 2016). James kalder tilmed Trump for et 'præmierøvhul', fordi han ikke bare opfører sig

som et røvhul, men tilmed gør det med stolthed. Donald Trump har på mange måder gjort røvhulsadfærd til en politisk strategi. Han bruger foragt som retorik, fornærmelse som branding og løgn som metode. Hans magt ligger derfor ikke alene i beslutninger, men i en kulturel normalisering af hans adfærd.

Han benytter trusler, had og pression med sigte på egen vinding. Han mobber og chikanerer ved eksempelvis at benytte øgenavne til alle der kommer på tværs. Han kalder immigranter for voldtægtsforbrydere og udvalgte kvinder for 'bimbo' eller 'fat pig'. Han praler med at kunne tage kvinder i skridtet og taler nedsættende om en kvindes menstruationscyklus. Han lyver så ofte, at sandheden bliver et strategisk redskab snarere end en forpligtelse. Hvad der er sandt og falsk bliver på den måde reduceret til midler for egen vinding.

Han er en showman men også sexist, racist, xenofob og egomanisk megaloman. Således er verdens mest magtfulde mand også verdens største røvhul. Det værste er, at der ikke alene kan fremføres argumenter for disse påstande, men også talrige eksempler. Det centrale problem opstår ved det forhold, at verdens mest magtfulde mand dermed legitimerer røvhulsadfærd. Logikken synes at være, at jo større magt desto større røvhul kan du tillade dig at være. Trumps betydning ligger derfor i den kulturelle normalisering af hans adfærd. Når verdens mest magtfulde mand kan opføre sig som et røvhul uden konsekvens, bliver røvhullet ikke kun et enkeltindivid, men et ideal.

Røvhuller går over i historien – og overlever historien. Magt beskytter egoet, og succes bliver en undskyldning for hensynsløshed. Men hver gang et røvhul når toppen, vokser samtidig en modreaktion: et behov for integritet, empati og civiliseret modstand. Studiet af røvhuller er derfor ikke bare kulturhistorie. Det er en påmindelse om det vi værner om og det vi risikerer at miste, hvis vi lader røvhuller skabe nye normer.

Er røvhuller kun mænd?

Indtil videre har jeg bevidst undgået det oplagte spørgsmål: Kan kvinder også være røvhuller? Det korte svar er, ja, selvfølgelig kan de det. Men svaret rummer nuancer, som er værd at udfolde.

Som det første kan vi skele til forskningen. En række studier har undersøgt kønsforskelle blandt narcissister, og her er mænd markant overrepræsenterede, især blandt de grandiose narcissister. Et mønster, som professor i psykologi Carsten René Jørgensen også peger på i sin bog 'Narcissisme' (2025).

Men hvornår har du sidst mødt et røvhul og hvem var det? Stiller man dette spørgsmål mere systematisk finder man en række interessante svar. En gruppe forskere fra University of Georgia tog opgaven på sig og lod omkring 400 personer besvare spørgsmålet om det største røvhul de har mødt i deres liv. Brinkley Sharpe, som stod i spidsen for undersøgelsen, beskriver hvordan de færreste har problemer med at finde frem til deres livs største røvhul. Halvdelen af røvhullerne var tidligere partnere, gamle chefer eller udstødte familiemedlemmer. Men en stor gruppe var røvhuller som levede på tålt ophold i personernes liv, hvilket inkluderer arbejdskolleger, venner eller nuværende partnere. Det mest opsigtsvækkende ved undersøgelsen, som blev udgivet i tidsskriftet 'Collabra: Psychology' i 2022, er det forhold, at røvhuller typisk er mænd og især midaldrende mænd.

Men måske overser vi flere forhold. Først og fremmest kan der være sproglige forhold, som skaber denne forskel. Når vi bruger ordet ungkarl, kan det kun betegne en ugift mand. Ordet røvhul kan principielt bruges om begge køn, men i praksis peger vi næsten altid på mænd. Når skældsord bruges om kvinder, vælger vi typisk andre ord såsom: kælling, mær, strigle, tøjte eller furie. På engelsk bruges ordet 'bitch', som også har fået en plads i det danske hverdagssprog.

Men ser vi alene på de to ord 'røvhul' og 'bitch' så er der vigtige forskelle. Amerikanske studier har således vist, hvordan ordet bitch er langt mere kønsbelastet og bruges som moralsk fordømmelse af kvinder, som opfattes aggressive eller mindre feminine (Hyatt 2019). Ordet bitch bruges derfor i nogen grad synonymt med røvhul, men der er vigtige forskelle. Ordet røvhul taler i højere grad ned til adfærden og en fejlbehæftet karakter, hvor bitch primært taler ned til kønnet. I sin kerne er skældsordet bitch således en måde at tale stærkt nedsættende om manglende femininitet. Med ordet røvhul taler vi direkte ned til manden, hvor ordet bitch er en måde at tale ned til kvinden, med en underliggende moralsk kritik: "Du bør ikke agere som en mand". Ud fra denne antagelse kan man argumentere for, at røvhullet bryder med fællesskabets sociale koder, mens brugen af bitch straffer kvinder, der bryder med de sociale forventninger til kønnet.

Det sociale og kulturelle aspekt spiller også en mere gennemgribende rolle når vi skal forstå hvorfor det primært er mænd som er røvhuller. Når mænd er røvhuller sker det typisk i det åbne på den offentlige sociale scene. Når kvinder udviser røvhulsadfærd sker det i højere grad i kulissen. Metastudier af kønsforskelle blandt narcissister har således påvist, hvordan mænd scorer højere på træk som selvhævdelse, risikovillighed og dominans, hvilket kan udmunde i hensynsløshed. Kvinder derimod kan udøve manipulerende adfærd i en mere indirekte form gennem bagtalelse og social eksklusion (Grijalva et al. 2015). Røvhulsadfærd findes altså hos begge køn, men udtrykkes forskelligt.

Det mest synlige røvhul er manden, der åbent viser dominans og selvcentrering – mens kvinder typisk udøver mere subtil eller socialt kodet røvhulsadfærd. Sproget og kulturen forstærker forskellen, og den moralske fordømmelse har ofte en dobbelt bund: mænd straffes for at bryde fællesskabet, kvinder for at bryde kønsrollen. Forskellen er delvis biologisk, delvis social – og

betydeligt afhængig af, hvem vi får øje på. At forstå den kønsmæssige forskel i røvhulsadfærd er imidlertid ikke en øvelse i placering af skyld, men i social forståelse.

Opsummerende kan det konkluderes, at vi sjældent bruger ordet røvhul om kvinder. Men det betyder ikke, at kvinder aldrig kan være røvirriterende, for nu at blive i det fækale sprog. Men kvinder er ofte mere subtile og mindre direkte i deres røvhulsadfærd, hvilket derfor får os til at bruge andre termer.

Kapitel 3: Hvor findes røvhuller?

Røvhuller i smult vande - miljøvurdering

Skal vi forstå røvhuller, som mennesketype kan de ikke isoleres som mennesketype. Vi må også se på de situationer, hvor de optræder.

Røvhuller på arbejdspladsen

Røvhuller på arbejdspladsen er muligvis de sværeste at håndtere, hvilket skyldes at man på én gang har valgt arbejdet men ikke valgt dem man skal arbejde sammen med. Mødet med røvhuller på arbejdspladsen skaber derfor altid en konstant splittelse. På den ene side kan du elske dit arbejde, men hade hverdagen, fordi du er tvunget til at dele den med mennesker, du aldrig selv ville vælge at være sammen med. Samtidig skaber hierarki, magt og afhængighed optimale betingelser for røvhulsadfærd. Et enkelt røvhul kan destruere dynamikken, atmosfæren og kulturen på stedet. Pludselig kan man føle sig fanget på ens arbejdsplads alene fordi man færdes i den samme boks som røvhullet. Udfordringen er samtidig, at mange mennesker reelt er mere sammen med røvhullet sammenlignet med egen familie.

Røvhuller på arbejdspladsen kan opdeles i tre hovedkategorier: kolleger, ledere/chefer og kunder/brugere/elever.

Når din kollega er et røvhul kan det vise sig som adfærd vi også ser blandt røvhuller i mange andre sammenhænge. Det er røvhuller som handler gennem sladder, løgne, knive i ryggen og subtile toksiske angreb. Det er kolleger, der altid sætter sig selv forrest på bekostning af andre. Det sker under dække af at ville gøre det bedste for fællesskabet eller virksomheden. Men i realiteten handler det kun om vedkommende selv. Som en lille kredittyv vil kollegarøvhullet typisk tage æren for andres arbejde, ideer og succes. Denne adfærd er særlig irriterende

når man lægger stor energi og slid i et stykke arbejde, hvorefter kollegaen løber med anerkendelsen, lønforhøjelsen eller forfremmelsen. Jeg husker en ven og kollega på en tidligere arbejdsplads, som møjsommeligt havde arbejdet på et projekt gennem flere år. Men da afdelingens resultater skulle præsenteres for den øverste ledelse kunne han pludselig se centrale punkter fra sit livsværk blive vist som punkter på en kollegas præsentation, som valgte selv at stå som afsender. Det skabte en konflikt der endte med, at min ven og kollega forlod arbejdspladsen.

Et kollegarøvhul kan også være en dovenlars, der konsekvent undgår at udføre de tildelte opgaver. Det sker ud fra princippet om, at det tomme skrivebord får tilført flest opgaver. Derfor har røvhullet altid skrivebordet fyldt med uløste opgaver, som konstant udskydes. Vedkommende bliver derfor upålidelig og svær at samarbejde med. Når der endelig kommer et stykke arbejde fra kollegaen er kvaliteten så elendig, at man selv tvinges til at ændre det meste. De er mestre i passiv modstand.

Kollegarøvhullet er også eminent til at sprede rygter og sladder, hvilket skaber et utrygt og til tider giftigt miljø. Kollegarøvhuller kan tilmed være ekstremt irriterende på møder, hvor andres forslag kritiseres, åbenlyse pointer gentages, små detaljer eksponeres og møder forlænges fordi der lige er fem mindre vigtige punkter til eventuelt. Når arbejdet skal planlægges og fordeles vil kollega-røvhullet virke som en martyr: ”Jeg arbejder altid sent, tager ekstra arbejde eller skæve vagter”. På den måde eksponeres eget arbejde, så andre føler sig utilstrækkelige og påtager sig skyld for ikke at yde nok.

Når lederen eller chefen er et røvhul er der tale om mangfoldige typer. Men grundlæggende er der altid tale om en leder med et kæmpe ego. Mest almindeligt fylder egoet gennem magt, mikrostyring og overvågning, hvilket får medarbejderne til at gå på æggeskaller. Når en leder bruger magt kan det ske på

de mest perfide og manipulerende måder. Det kan være gennem beskeder, som er overbelagt med venlighed, men reelt handler om at tryne, mobbe eller presse i retning af en opsigelse. Det kan også handle om at ville styre de mindste processer, som vedkommende ikke selv har faglighed til, hvilket kvæler kreativitet og skaber ineffektivitet. Manipulation kan ske gennem pres og slet skjulte trusler. Ved at frarøve medarbejderen ansvar og insistere på at godkende de mindste detaljer, planter lederen en grundlæggende mistillid. Lederen kan modsat også være helt usynlig ved at undgå beslutninger eller tilbageholde information, så der opstår usikkerhed og dermed et stresset miljø. Det sker helt bevidst så ledelsesansvar kun er noget man tager på sig når det er fordelagtigt for egne interesser og overlader svære valg til medarbejderne med kritik til følge. En slags spøgelsesleder, som dukker op på de mest uventede tidspunkter og med sløret magt og ansvar.

Lederen som røvhul

Udtrykket 'min chef er et kæmpe røvhul' er næsten blevet en kliche. Budskabet synes at være sandt lidt for ofte. Men for nogle mennesker bliver magtpositioner forstået som en erhvervet licens til at være et arrogant røvhul. Man kan måske sige det sådan, at magten stiger dem til hovedet. Det kan paradoksalt nok virke som en fordel, hvis lederen er et røvhul – i hvert fald på kort sigt. Røvhulsadfærd giver en illusion af urokkelig handlekraft, frygtløshed og en kompromisløs vilje til at presse på for resultater. På den måde synes den berømte samfundsteoretiker Niccolò Machiavelli at få ret: Det er bedre at være frygtet end elsket.

Steve Jobs er det klassiske eksempel: en visionær perfektionist, som ændrede verden, men samtidig ydmygede sine medarbejdere. Hans krav om genialitet skabte både storhed og nedbrud. Elon Musk er et nutidigt eksempel. Han er kompromisløs og brutal på samme tid. Han driver folk til det yderste og får ting til at ske, som ingen andre tør, men prisen kan være stor for de involverede.

På kort sigt kan røvhullet skabe succes, fordi frygt virker som brændstof. Men på langt sigt udmatter det organisationen. Tillid svækkes, kreativiteten dør, og folk forsvinder. Røvhullet kan derfor vinde kvartalet, men sjældent årtiet.

Hvad enten man er ansat i en privat eller offentlig virksomhed vil der være kunder, interessenter, brugere, elever eller studerende som i sidste ende er dem virksomheden baserer sig på. Men herfra kommer der også røvhulsadfærd. Dilemmaet er netop, at man i nogen grad skal kunne tåle denne adfærd fordi disse mennesker skaber hele forudsætningen for virksomheden. Derfor taler vi om at servicere og tolerere disse mennesker også når adfærden er på grænsen af det tålelige. Men kunder kan råbe, true eller tale stærkt nedsættende. Elever kan være kropumulige og studerende kan være krævende og insisterende. Røvhullet prøver hele tiden grænser af og ignorerer de professionelle grænser når det gælder tid, respekt og ressourcer.

Fælles for røvhuller på arbejdspladsen er, at de undergraver alt det, arbejdet burde handle om, hvilket er tillid, samarbejde og fælles resultater. De trækker energi ud af kolleger og efterlader frustration, stress, mistillid såvel som dårlig trivsel – ikke bare for deres ofre, men for hele organisationen. Det værste er, at røvhuller på arbejdspladsen former kulturen. Hvad du tolererer i dag, bliver normen i morgen. En arbejdsplads der tolererer røvhuller, bliver til sidst en arbejdsplads fyldt med røvhuller. Før var det arbejdspladsen der formede røvhuller, men nu er det pludselig røvhullerne der former arbejdspladsen. Denne foruroligende indsigt, der ofte først erkendes, når man forlader arbejdspladsen, er røvhullets ultimative og mest destruktive sejr.

Røvhuller i familien

Familien er stedet, hvor vi burde finde tryghed, men det er også dér, nogle af de mest giftige røvhuller trives. I modsætning til naboen eller kollegaen kan man ikke bare melde sig ud. Blod binder, hvilket skaber dybere sår. Samtidig er der ingen HR-afdeling at klage til. Endelig er familien et udtryk for et særligt paradoks. Det er både stedet hvor vi finder det første fællesskab, men også stedet hvor vi skaber den første slagmark.

Røvhullet indtager scenen betinget af den konkrete familierelation. Når det gælder kærester og ægtefæller udspiller røvhulsadfærden sig i parforholdets intimsfære, hvor sårbarheden er størst. Det kontrollerende røvhul dikterer hvem du må se, hvad du må have på, hvordan du skal opføre dig, ofte med en subtil trussel om at forlade dig, hvis du ikke adlyder. Det følelsesmæssigt fraværende røvhul er fysisk til stede men følelsesmæssigt utilgængeligt - du kan aldrig nå ind, og dine behov mødes med ligegyldighed eller irritation. Andre eksempler kan være det funktionelle røvhul, som ikke bidrager til det praktiske eller økonomiske. Her vil røvhullet ofte legitimere sig selv: "jeg arbejder meget hårdt, derfor skal du klare det praktiske". Det kan også handle om utroskab, løgne eller stalking. Det kan handle om vold og beskyldninger. Når man har indgået et tæt forhold til et røvhul er det ofte fordi adfærden udvikler sig gradvist: Den charmerende bliver kontrollerende, den opmærksomme bliver kvælende osv. Du tror måske du har fundet prinsen på den hvide hest eller verdens skønneste diva, men i nogle tilfælde er du lige omvendt på vej til at få nogle dyre erfaringer med dit livs største røvhul. Den udkårne har muligvis en glorværdig karriere og et smukt udseende men pludselig er du fyldt til halsen med arrogance og manglende empati. Det er tænkeligt, at han fungerer optimalt til forældremødet mandag aften, men på hjemmeadressen er det en tyran, der ligger under dynen ved siden af. Selvom røvhullet udadtil kan turnere med en charmerende udstråling kan det hurtigt reduceres til adfærd, som under private rammer efterlader dig med gråd og negative følelser. Når man lever sammen med et røvhul sker kontakten udadtil ofte i fåreklæder. Til forskel fra røvhuller i den øvrige familie kan man skilles fra en partner, men det psykologiske og til tider økonomiske greb kan gøre det ekstremt vanskeligt.

De øvrige røvhuller i familien kan være forældre, bedsteforældre, voksne børn og bonusbørn såvel som onkler, tanter, fætre, kusiner osv. Ser vi på forældre

som røvhuller, kan det være patriarken eller matriarken, hvor alt er centreret om vedkommende, hvor røvhullet kræver al opmærksomhed og tåler ikke at dele rampelyset. Vedkommende skal bestemme alt og inddrages i mere, hvad enten det er børneopdragelse eller julemenuen. Det kan også være forældrerøvhullet, som sætter egne behov først og bruger skyld, skam og manipulation til at styre (voksne) børn. Med afsæt i eget liv og egen historie vil forældre kunne moralisere ud fra egen generation, hvor meget de selv måtte kæmpe dengang eller bruge moraliserende pointer, som alene er forankret i et liv der var engang. Eksempel: "jeg forstår ikke hvordan du kan få dig selv til at hente børnene så sent hver dag". Det kan også være tydelig forskelsbehandling af børnebørn, hvor nogle er "forhåndsfavoritter", hvilket skaber usynlige magtkampe. Forældre kan også være passivt aggressive, hvilket kan ske gennem beskeder af typen: "jeg ved godt I har travlt, men jeg sad bare alene og tænkte på jer". Forældre kan det også være røvhuller gennem handlinger som udtrykker manglende empati med en samtidig forventning om særbehandling i enhver sammenhæng.

Det kan være svigerforældre, som mikrostyrer alt fra børneopdragelse til ferieplaner og har moralske kommentarer til ethvert tiltag hos de voksne børn og svigerbørn. Desuden kan svigerforældre agere røvhuller gennem loyalitetskonflikter, hvor sympatier og antipatier bruges i konflikter, hvor der skal træffes afgørende valg.

Søskende kan også agere røvhuller gennem konkurrencepræget adfærd eller det kan være manipulerende søskende, som drager fordel af aldersforskel og mentalt overskud. Barndomskonkurrencen kan fortsætte ind i voksenlivet, hvor søskende ikke kan unde de andre succes og derfor nedgør dine valg. Blandt søskende kan moral og skyld tilmed tages i anvendelse, eksempel: "hvorfor tager du ikke fri fra arbejde og hjælper mor og far".

I den mere bredt funderede familie kan røvhulsadfærd handle om manglede bidrag til eller praktisk deltagelse i forbindelse med fester og sammenkomster. Det kan være dominerende adfærd eller samtaler der indledes, hvor røvhullet præcist ved hvornår og hvordan de ømme punkter masseres bedst. Generelt kan familiearrangementer få røvhuller frem fra enhver gren af familietræet. Det kan være tilbagevendende spørgsmål, der piner som nålestik: "skal I ikke snart have børn" eller andre kommentarer, der trykker på alt hvad der i forvejen er svært, hvilket også kan handle om vægt, penge eller arbejde. Rundt om bordet vil der også typisk være en selvretfærdig moralist, der skal belære andre om kost, klima eller politik. Der kan tilmed være en onkel, som altid bliver fuld og derfor forvandles til en fest-sabotør med impulsiv og ubehøvlet adfærd. Det kan være familiemedlemmer som udnytter relationen med sigte på at låne penge, bil eller sommerhus. Røvhuller kan også bruge familien til egen vinding gennem forretninger eller anden berigelse.

Som det gælder med alle andre røvhuller, har familierøvhullet kun fokus på sig selv og bruger derfor andre som midler til egen vinding. Men familierøvhullet er måske den mest destruktive type, fordi skaden sker i det forhold, der skulle være sikkert og kærligt, hvilket truer vores grundlæggende tryghed og selvværd. Tilbage står man med en række svære valg, hvor man på den ene side skal beskytte sig selv mod vedvarende emotionel belastning og samtidig opretholde familierelationer. Et valg der ofte ledsages af skyld eller skam. For selvom blod er tykkere end vand, så kan gift også løbe i årerne.

Røvhuller blandt venner

Venskaber er frivillige relationer. Vi vælger hinanden. Derfor burde der være færre røvhuller blandt venner. Men venner kan godt være momentane røvhuller og desto mere typisk kan der i vennegrupper være røvhulsadfærd, som er svært at håndtere.

Blandt venner er røvhuller ganske ofte en del af en gruppedynamik, hvor der både kan være magtspil, jalousi og loyalitetskonflikter. På den måde kan venskaber udtrykke røvhulsadfærd i form af konkurrence og præstationer som nedgøres eller overgås. Røvhuller kan falde venner i ryggen og desuden bagtale og grinagtiggøre andre venner i gruppen. Venskaber bygger som regel på tillid og fortrolighed og kommer til udtryk gennem godt samvær såvel som støtte og hjælp i svære tider. Røvhuller bryder med alt dette og vil derfor omgå fortroligheden, hvor støtte og hjælp er noget der kun går kun den ene vej. Venner er som en tosporet vej der går i begge retninger. Hvis det kun går den ene vej er det ikke et godt venskab.

Røvhuller blandt venner kan kategoriseres i tre grupper. Venner som 1) udnytter 2) manipulerer og 3) svigter. Det udnyttende røvhul ser venskabet som en transaktion eller ressource og tager hele tiden mere end de giver. Det kan handle om tid, penge, tjenester og emotionel støtte, hvilket altid sker ensidigt. Det kan også handle om praktisk udnyttelse: "du har jo bil, det er nemmest". De ringer eller skriver når de har behov for at klage deres nød, få sympati eller drøfte egne kriser. Venskabet er blevet en ensrettet terapitime og de forsvinder i det øjeblik det skal gå den anden vej. Det gælder også når det handler om at låne penge, tøj eller andre ejendele og de er kronisk upålidelige når det handler om at aflevere ting tilbage.

Det manipulerende venne-røvhul er dominerende og fylder ved enhver begivenhed. Afbryder ofte og vender hele tiden tilbage til sig selv og egne oplevelser. Dette røvhul er generøs med kritik du ikke har bedt om når det gælder dit liv og din partner. Eksempelvis kan det være en ven, som altid ved bedst og derfor underminerer dine valg: "tror du virkelig, det job er noget for dig?". Desuden vil det manipulerende venne-røvhul også dele fortrolige oplysninger eller udbasunere dine svagheder bag din ryg. Det sker ofte for at hæve deres egen

status eller sabotere dit omdømme i gruppen. Det hele handler om at sætte sig selv i centrum på bekostning af andre.

Det svigtende venne-røvhul er forudsigelig i sin uforudsigelighed. Kronisk uansvarlig når det gælder aftaler og møder eller aflyser i sidste øjeblik uden gyldig grund. Dette røvhul svigter også ved at ignorere dine grænser, hvilket kan handle om din tid og dit privatliv. Ved at være kronisk upålidelig er det svigtende røvhul god til fester (event-ven) men usynlig når du er indlagt på sygehuset. I det hele taget er denne type røvhul altid fysisk og emotionelt fraværende ved større livskriser såsom sygdom, skilsmisse og dødsfald. Venskabet vil derfor alene handle om det som røvhullet får ud af det og ikke hvad personen selv bidrager med.

Venne-røvhuller er særligt komplekse, fordi de gemmer sig bag loyalitet, humor og en fælles historie. Men de bliver hurtigt en kilde til stress, skyld og utryghed fordi du føler dig forpligtet til at opfylde deres ensidige krav. Venne-røvhuller kan derfor være svære at slippe fordi man føler at man skylder relationen noget på grund af en lang fælles historie.

Et venskab med et røvhul er som at sidde til middag med en gæst, der spiser af din tallerken og derefter klager over maden. Konsekvensen er, at du ender både sulten og vred. Fælles for de røvhuller, der florerer i venskaber, er en tilsidesættelse af gensidig tillid og respekt, som udgør kernen i venskabet. De ser venskabet som en ensrettet gade, hvor de er modtageren og du er afsenderen.

Røvhullet som nabo

Når din nabo er et røvhul er du ilde stedt. Du kan ikke flygte, kun flytte. Naboer er således sjældent nogen du selv vælger, men de kan til gengæld vælge at gøre livet surt for dig. Røvhulsadfærd kan være høj musik, støj og larm uden skelen til andres nattesøvn og arbejdstider. Konkret kan det være naboen, som mener

søndag morgen er det perfekte tidspunkt, at finde plæneklipperen frem. Det kan være skrig, skrål og sene fester. Således kan røvhulsadfærd fra naboen både være direkte konfronterende og kommanderende såvel som larmende og støjende.

Men adfærden kan også ske mere indirekte gennem undladelsesadfærd, hvor fælles regler ikke overholdes, hvilket kan handle om orden, affald og rengøring. Ofte oplever man trapper, fliser, stier eller fælles gang- eller køreareal er, som ikke vedligeholdes. Andre gange viser det sig som træer, hække eller bygninger som bevidst efterlades til gene for dig. Typisk er også ting som lånes, men ikke afleveres tilbage eller bliver lånt uden at spørge. Røvhuller kan derfor låne ting ud fra en logik, hvor lang lånetid sandsynliggør et ejerskifte. Naboer kan også låne møbler eller værktøj, som afleveres tilbage i en dårligere stand.

Naborøvhullet bruger fællesarealer til egne arealer. Det kan være parkeringspladser, stier eller åbne pladser, hvor privat opbevaring af skrotbiler, affald, campingvogn eller trailer begrænser pladsen for alle andre. Hvis der er fællesrum såsom vaskerum eller kælder vil det blive efterladt beskidt eller rodet, med tanke på, at andre rydder op. Det kan også være hunde der gør og holder dig vågen om natten eller hundelorte som efterlades i din indkørsel. Er der røvhuller i nabolaget kan du være sikker på, at din forhave er et offentligt toilet for enhver labrador i kvarteret.

Men det psykologiske spil kan være langt værre, hvor dialogen mangler og passivt-aggressiv adfærd skaber dårlig stemning hver gang du kommer hjem fra arbejde. Nabo-røvhullet benytter sociale sanktioner ved at vende ryggen til når du kommer forbi eller ruller med øjnene foran andre. Dette indbefatter anklagende sedler på fællestavlen eller en konstant overvågning, hvor du ikke længere kan føle dig privat i have eller på altan. Det sker ofte subtilt gennem formuleringer såsom: 'Jeg har lagt mærke til at du altid…'. Nabo-røvhullet er ofte regelrytter eller selvbestaltet politibetjent, der direkte såvel som indirekte

påpeger andres små overtrædelser. Det psykologiske spil handler ikke alene om hækkens højde og hvem og hvornår den skal klippes. Det handler om udtalt og uudtalt kritik, hvor du ikke alene bliver talt ned til men også set ned på.

Den uundgåelige nærhed med nabo-røvhullet tvinger dig til at dele virkelighed med dem. I modsætning til røvhullet i supermarkedet eller i trafikken, kan røvhullet ikke helt undgås, hvilket kan resultere i en stresset situation. I modsætning til mange andre røvhuller er naborøvhullet kendetegnet ved en lind strøm af små irriterende overtrædelser, hvilket langsomt skaber en stadig større magtesløshed, hvor der gradvist sker en kolonisering af din privatsfære. Et lavintenst drama, som ikke desto mindre kan være mere skadeligt sammenlignet med andre røvhuller, fordi dit hjem intimideres og konflikten flytter ind i dit nervesystem.

Røvhuller i trafikken

Røvhuller i trafikken er meget almindelige. Man skal ikke spendere mange timer i trafikken før man øjner en kompilation af egoistisk adfærd. I sin kerne handler det altid om manglende hensyn til andre. Jeg skal hurtigt frem og derfor må du vige. Derfor kører røvhullet ofte for stærkt, også i tæt bytrafik, fordi trafikreglerne kun gælder for andre. På den måde udviser røvhullet ekstrem risikovillighed, som udtryk for hensynsløshed. Røvhullet ignorerer konsekvent ethvert fodgængerfelt, selvom der tydeligvis er personer som gerne vil over vejen. Ved kødannelse skifter røvhullet hele tiden vognbane og bruger gerne nødsporet. Hvis vedkommende ikke kan komme frem, vil røvhullet gerne køre faretruende tæt på den forankørende. Hornet og lyset bruges flittigt og især, hvis andre tøver når røvhullet skal videre. Vi kan kalde det for det 'aggressive røvhul' der skubber sig frem, dytter og presser. Modsat kan det mere 'passive røvhul' blokere andre, overse køkultur og køre langsomt i overhalingssporet, hvilket skaber en lang række biler bagved. Røvhuller tror ganske enkelt, at de ejer venstre vognbane. I

røvhullets verden er det kun egne behov som tæller. Det gælder også personen der holder stille for rødt lys og i det sekund det bliver grønt er personen faldet i staver og kører først langsomt frem når lyset bliver gult. Trafik er kun noget der gælder for andre. Generelt har røvhullet ingen social etikette i trafikken. Derfor bruger røvhullet heller ikke nødvendigvis blinklyset ved vognbaneskift, sving eller rundkørsler, fordi andre er irrelevante.

Røvhuller behandler parkeringslinjer som var de blot forslag. Parkering sker derfor uden skelen til andres behov, hvor to båse gerne tages i brug, til forhindring af andres parkering. På den måde er røvhullet territorial som bilist. Når de forlader parkeringsbåsen er det som et monument over deres eget ego. Efterfølgende er andre bilister tvunget til at lege Tetris med de resterende parkeringspladser.

Røvhullet parkerer også gerne på handicappladser fordi vedkommende ser sig selv som mere vigtigt end andre. Hvis røvhullet skader din bil vil vedkommende køre fra stedet uden at lægge en seddel eller lignende. På rastepladser og i vejkanter smides affald tilfældigt. Røvhullet handler altid ud fra præmissen: 'andre må rydde op efter mig' og overdrager derfor altid ansvar til andre. En tilsidesættelse af moral, som kun er relevant, hvis den er til fordel for personen selv. Røvhuller efterlader skidt men også problemer der skal håndteres. Pointen er, at røvhulsadfærd i trafikken altid sker ud fra samme mønster: egne behov sættes over andres sikkerhed, tryghed og rettigheder. Røvhulsadfærd i trafikken er derfor ikke bare irriterende fra andre trafikanter, men er samtidig en form for moralsk kortslutning, hvor enkelte personer tromler fællesskabet.

Røvhuller i supermarkedet

Supermarkedet kan være et mødested for røvhuller. Det er egne behov, der skal dækkes, mens andre reduceres til forhindringer på vejen til revet ost. Hvis

mandelmælken er udsolgt, eller kaffen ikke længere er på tilbud, kan det bringe stærke følelser frem. Supermarkedet er stedet, hvor venlighed dør, hvis der er tilbud på hakket oksekød og kun få pakker tilbage i køledisken. Dem skal damen i de stramme yogapants ikke have.

Supermarkedet er stedet hvor egoister skaber deres eget lille mikrokosmos, og hvor almindelig moral er til forhandling. Det er stedet, hvor tilbudsjægeren forvandles til parlamentariker, når de fire kroners tilbud på økologiske gulerødder ikke bliver slået ind. Det er stedet, hvor nogen vælger ulvetimen som det oplagte tidspunkt at medbringe den slagtede sparegris, og hvor mønterne sirligt placeres på disken imens køen vokser.

Det er personen som ved kassen pludselig kommer i tanke om, at der også lige mangler en liter mælk, hvorefter verden står stille. Der er røvhullet, som finder det nødvendigt at give ekspedienten et improviseret foredrag i basal matematik eller som blot taler nedladende til en medarbejder på mindsteløn. Generelt gælder køen i supermarkedet kun for dem, der står bagved røvhullet. Hvis der allerede står fire i køen, råber røvhullet på en kasseåbning og stiller sig straks forrest ved kasse to, uanset hvor mange der allerede venter. For røvhullet gælder ingen fletteregel ved kassen, kun princippet om "først til mølle". Køen i supermarkedet er kort sagt stedet, hvor menneskeligheden langsomt eroderer.

Supermarkedet er også stedet, hvor skilsmissen skal drøftes telefonisk med en nær ven, mens andre kunder ufrivilligt bliver vidner. Nogle ønskede blot at købe nogle tomater, men kommer hjem med detaljer omkring ægtepagt og samværsaftaler.

I supermarkedet finder man også personer, der studerer væggen med konserves med en sjælden nidkærhed, som kræver, at alle andre må vente længe på armslængde til de hakkede tomater. Det er også i supermarkedet, hvor man

finder en drikkeyoghurt blandt LED-pærerne, fordi en person har fortrudt og ikke lige orkede at gå tilbage til køledisken.

Men supermarkedet er ikke alene stedet, hvor røvhuller færdes men også stedet, hvor vi glemmer, at vi selv kan være det. Måske har du også blokeret gangen på grund af dine grundige overvejelser om, hvor vidt dagens ret skal ledsages af pastaskruer eller pennepasta. Røvhulsadfærd er meget almindelig, og den opstår, når vi stopper med at være bevidst om den måde vores handlinger påvirker andre. Når vi tilmed overbeviser os selv om den måde vores gøremål er vigtigere end andres. Vi bliver hovedperson i vores eget liv og forventer for en stund også at være det i andres. Kunsten består i at bemærke det. For i det øjeblik, vi bemærker det, er vi på vej til at ændre adfærd.

Digitale røvhuller – når kommentarsporet stinker

Internettet er som en magnet, der tiltrækker røvhuller. Samtidig har røvhulsadfærd gode vækstbetingelser på grund af digital afstand og mulig anonymitet. Man ser ikke den andens ansigt, og derfor mister man grebet om de moralske tøjler. På nettet kan røvhullet råbe højere, skrive grimmere og manipulere friere, end de nogensinde ville turde i det virkelige liv. Resultatet er en digital jungle, hvor trolde, tastaturkrigere og svindlere trives side om side. Tilbage står de almindelige brugere, som må håndtere et kommentarfelt eller en indbakke, som lugter langt væk.

Gruppen af digitale røvhuller findes i mange afskygninger og kan groft deles i fire hovedgrupper: 1) De aggressive provokatører. 2) De selvcentrerede støjsendere 3) De pedantiske korrektører, og 4) De manipulerende bedragere.

Ser vi først på de aggressive provokatører er de kendetegnet ved bevidst at meddele sig kontroversielt og provokerende på nettet, hvilket ofte fremkalder vrede og irritation. Budskaber som tilmed kan være ekstreme og florerer som

ukrudt i kommentarspor og på sociale medier i særdeleshed. Ofte kaldes disse røvhuller for "trolde", hvor målet er kaos, splid og konflikt. I samme gruppe finder vi også de mange konspirations-profeter, som strikker med sandheden uden at virkeligheden er brugt som skabelon. Generelt efterlader de intet godt - kun kaos og polarisering. En usympatisk gruppe af tastaturkrigere, som eroderer den digitale samtale ved bevidst at fordreje samtalen imod nøje udvalgte kæpheste.

Desto værre bliver adfærden når budskaberne ikke handler om et emne men om en person. I disse tilfælde er der tale om hadsk tale og målrettede personangreb, der også bidrager til "shitstorme". Nedladende kommentarer, som ikke sjældent indeholder sexistiske og racistiske angreb. Sproget er grimt og retorikken er voldsom. Vi taler om ekkokamre, fordi man kun hører sig selv, hvilket er en meget præcis beskrivelse af det digitale røvhul.

Dernæst har vi de selvcentrerede støjsendere, som er digitale røvhuller, som kun har blik for sig selv. Det handler slet ikke om dialog men udelukkende om opmærksomhed og "likes" gennem selviscenesættelse. Ofte er der tale om livsstils-profeter og kulturelle krigere der skal af med noget og gerne i en lind strøm – også til alle dem som ikke har bedt om det. Derfor er der reelt tale om spamkonger, som med alle digitale midler sender beskeder og laver opslag med ensidigt indhold fra egen navle.

Blandt de irriterende typer på nettet finder vi også de pedantiske korrektører. Fokus er ikke på et givent emne men en påpegning af andres mangler. Her rettes sproglige fejl eller faktuelle detaljer uden skelen til de generelle budskaber og debatten som helhed. En hær af kommakrigere og detaljereriddere, som ødelægger stemningen, fordi de retter, kritiserer og belærer uden i øvrigt at ville deltage opbyggeligt i den demokratiske samtale. Problemet er, at disse røvhuller samtidig fjerner motivet for andres deltagelse.

En sidste gruppe digitale røvhuller er de manipulerende bedragere og online-svindlere. Disse net-tyranner opretter falske profiler, sender intime billeder, manipulerer med billeder og udnytter andre mennesker følelsesmæssigt såvel som økonomisk, hvilket har fået helt nye navne såsom deepfakes, catfishing og doxxing. Desværre er denne gruppe af røvhuller i voldsom vækst og i realiteten er der mere tale om digitale rovdyr end digitale røvhuller. Som aldrig før ser vi spredning af mails med links, der franarrer personer deres private formue men også datingsites, hvor svindlere bruger følelser til at ruinere andre mennesker, som i forvejen står i en sårbar situation. Midlet er tillid, som misbruges kynisk enten via et link til en offentlig myndighed eller opbygges via en falsk romantisk relation. Målet er empatiløst og handler alene om at ødelægge menneskers økonomi og selvværd.

På tværs af de fire grupper ses et gennemgående mønster: Digitale røvhuller bruger andre mennesker som midler til egne formål, hvad enten målet er opmærksomhed, magtudfoldelse, økonomisk gevinst eller den tomme tilfredsstillelse gennem provokation. Den digitale afstand gør det lettere at glemme, at der sidder et menneske i den anden ende. Konsekvensen forsvinder bag skærmen, og de moralske tøjler slækkes.

En verden med flere røvhuller

Røvhuller findes ikke kun i vores private og professionelle liv. De findes og trives især i den mediebårne virkelighed. Røvhuller som lever af at blive set og hørt. Alle røvhuller er centreret om eget ego, men det offentlige røvhul lever af det. Egoet er den centrale motor i deres forretningsmodel og succes. Men succesen fjerner ikke røvhulsadfærden, men validerer og forstærker den. For hvert interview, klik eller 'like' vokser egoet og empatien svinder.

Det moderne røvhul er ikke længere en skjult karakterbrist. Det kan også være et røvhul som udstilles, eksponeres og belønnes. I nogle tilfælde vil den der råber højest, afbryder mest og taler mest skråsikkert også være den der får taletid, klik og likes. Mange medier favoriserer røvhuller, fordi de skaber reaktioner. Et offentligt røvhul er som en ildebrand: Destruktiv, men umulig at se bort fra. Logikken er simpel: jo større brand, desto flere seere.

Onlineværter, kommentatorer og debattører der mobber, chikanerer eller provokerer, får opmærksomhed. Først gennem virale opslag, siden gennem medier, der ikke kan ignorere dem. På den måde skabes en ond selvforstærkende cirkel. Jo større røvhul, desto større eksponering. Dette skaber en pervers incitamentsstruktur, hvor adfærden ikke blot tolereres, men forfines. Dette er essensen af røvhulsøkonomien, hvor indignation og grænsesøgende moral bliver den stærkeste valuta.

Realityprogrammer og sociale medier har gjort denne dynamik meget synlig. Deltagere, influencere og kendisser dyrker hvad der kaldes ærlighed og autenticitet, hvilket reelt er variationer af uforskammethed. Det offentlige rum bliver dermed en scene, hvor det mest hensynsløse røvhul vinder, fordi ingen længere skelner mellem mod og maner.

Vi ser det også i moderne politik, hvor polariseringslogikken har vundet indpas. Den, der taler hårdest, kaldes handlekraftig. Den, der fornærmer sine modstandere, får omtale. Konflikt belønnes – ikke perspektiv og kompromis. På den måde bliver medierne i nogen grad en forstærker for røvhuller i offentligheden.

Resultatet er en kultur, hvor røvhulsadfærd ikke bare tolereres, men kopieres. Jo mere eksponering, desto flere efterligninger. På den måde vil medierne ikke alene dokumentere røvhuller, de producerer dem.

Men hvem bærer ansvaret? Det gør medierne ikke alene, men alle os, der bruger dem. Det offentlige røvhul eksisterer ikke uden et publikum. For at de kan eksponeres, kræver det nogen der lytter, ser og reagerer – eller blot ruller med øjnene. Medieforbrugerne er derfor medskyldige. Når vi deler, liker, citerer eller forarges, forlænger vi røvhullets levetid. Vi tror, vi tager afstand, men vi bidrager blot til yderligere eksponering. Hver eneste kritisk kommentar og hvert eneste klik er en utilsigtet applaus til røvhullet. Det er denne paradoksale virkelighed, som har gjort røvhuller mere synlige.

Særligt på de sociale medier udspiller sig en interaktiv røvhulsøkonomi. Jo mere provokerende og hadefuld en kommentar, desto større engagement. Raseri og vrede belønnes af algoritmer, der systematisk favoriserer konflikt. Indignation larmer imens ydmygheden forbliver tavs. Har man derfor selv en tendens til at vise sit røvhul, kan det resultere i hurtig opmærksomhed. Vi hæver stemmen, taler i overskrifter og spidder andre, som alternativ til forsøget på at forstå. I vores iver efter eksponering kopierer vi de mekanismer vi dybest set foragter. De fleste røvhuller går heldigvis ikke viralt, men blandt dem der gør, er der mange røvhuller.

Sådan bliver vi alle medskabere af en ny offentlighed, hvor røvhuller får mere plads. Vores medskyld ligger i vores følgagtighed og delagtighed. Vi klikker uden at sige fra og vi griner når vi burde gå. På den måde er røvhullet ikke længere de andre, men også en del af os selv.

Før var røvhullerne begrænset til de små sociale rum på kontoret eller ved familiebordet. I dag eksponeres røvhullerne både som personer, men også som formater. Det er blevet legitimt at tale og agere som et røvhul. Vi siger måske, at vi foragter røvhuller, men følger dem alligevel. Vi siger, at vi ønsker rummelighed, men falder for dem der råber højest. Røvhullerne vinder plads fordi de spiller på disse modsætninger.

Men måske ligger håbet netop i denne erkendelse. Når vi ser mønstret og forstår, at røvhuller er fuldstændig afhængige af vores opmærksomhed. På denne baggrund kan vi trække os væk. Ikke fordi vi kan udrydde røvhuller, men fordi vi kan stoppe med at fodre dem.

Røvhuller i populærkulturen

Det kan virke befriende at få røvhuller på behørig afstand. På sikker afstand kan vi lettere grine af dem og dermed håndtere dem. Populærkulturen bugner af røvhuller. I serier, film og litteratur, fascinerer og skræmmer de os på samme tid. De fungerer som både skurke og helte, og vi frydes over deres hensynsløshed og desto mere, når de kommer ned med nakken. Nogle røvhuller bliver antihelte, fordi de tør gøre det, vi ikke tør, hvor andre vækker foragt, fordi de gør det uden samvittighed. På den måde bliver de fiktive røvhuller nogle, vi elsker at hade og hader at elske.

Fiktionens røvhuller spejler os. Vi ser glimt af os selv i deres arrogance og finder forløsning, når de til sidst må bøde for den. I film og tv-serier er der mange eksempler på røvhuller. Eksempler er karakterer såsom Gordon Gekko i 'Wall Street', Frank Underwood i 'House of Cards', Jordan Belfort i 'The Wolf of Wall Street' og Logan Roy i 'Succession'. Disse figurer er designet til at vække afsky og fungerer ofte som en moralsk modsætning. Gordon Gekko er finansmanden, der blev herostratisk berømt for sætningen 'Greed is good', hvor vi på den ene side kan blive stødt over egoismen, men på den anden side kan finde lasten i os selv. Frank Underwood er den magtsyge politiker, som er manipulerende og hensynsløs med sigte på egen vinding og bliver et spejl på den politiske kynisme, hvor magt og moral ikke følges ad. Jordan Belfort er den charmerende svindler, som på bekostning af andre udlever en ekstatisk hedonisme, hvor moralen forsvinder i en sky af kokain og kontanter. Logan Roy, er den patriarkalske og

psykisk manipulerende mediemogul, som spiller sine egne børn ud mod hinanden. Disse figurer udtrykker klassisk røvhulsadfærd med deres ekstreme egoisme og manglende empati, hvor moral og hensyn er sat ud af spillet. Ikke desto mindre fungerer disse figurer dragende og underholdende. Selvom de er brutale, selvcentrerede og grænseoverskridende, finder vi dem alligevel karismatiske, måske fordi de også er menneskelige. Her bliver røvhulsadfærden æstetisk og underholdende.

Men det sker også at røvhuller får en mere entydig helte- eller antiheltestatus i film og tv-serier. Her kan nævnes Sherlock Holmes, som er arrogant, social inkompetent og emotionelt afkoblet, men som ikke desto mindre har evner der bevirker, at vi ser igennem fingre med det. På sin vis fungerer hans manglende empati som en moralsk undtagelse, som vi accepterer i en større sags tjeneste. Det samme gælder for en filmkarakter som Tony Stark i filmene om 'Iron Man'. Han er selvoptaget, bedrevidende og manipulerende, men samtidig succesfuld. På den måde bliver deres røvhulsstatus nærmest ophøjet. Vi beundrer dem for deres brutalitet, ærlighed og grænseløshed. De bryder normerne men repræsenterer alligevel en form for autentisk sandhed.

Hvad enten de fiktive røvhuller er antagonister, vi foragter, eller antihelte, der fascinerer, så er der noget ved deres karakter vi hepper på. Deres succes retfærdiggør i nogen grad deres dårlige moral. Fascinationen af denne type karakterer handler især om to forhold: konsekvensfrihed og autentisk effektivitet. I fiktionen får vi lov at opleve, hvad det vil sige at være fuldstændig ligeglad med normer og andres følelser. Men vi gør det på afstand og ganske konsekvensfrit. Vi får lov at undersøge, hvad der sker når hensyn erstattes af hensynsløshed. Desuden udlever de fiktive røvhuller vores egne laster og mere dunkle sider. De siger det, vi ikke tør, og tager den plads vores egen moral ikke tillader. I en verden hvor vi er bundet af sociale konventioner tilbyder de fiktive

røvhuller en ventil, hvor vi kan få afløb for alt det vi i tilspidsede situationer har lyst til at sige eller gøre.

I modsætning til de røvhuller vi møder i vores hverdag, som efterlader frustration og irritation, så giver fiktionen os et lukket rum, hvor vi mere frit kan spejle vores gode og dårlige sider. På sikker afstand kan vi betragte røvhullerne og parkere vores moral for en stund. Eller vi kan udforske grænserne for vores egen moral og tilmed tænke: 'jeg er trods alt ikke så slem som ham' eller 'det kunne jeg aldrig finde på'. Men de fiktive røvhuller rummer også den risiko, at vi begynder at se arrogance som en styrke og nedladenhed som autentisk. På den måde kan vi med fordel skelne mellem røvhullet som fiktiv figur og røvhullet som forbillede. Den første kan vi spejle os i og more os over, hvor røvhullet som forbillede kan påvirke normerne i vores eget liv til skade for andre.

Fascinationen af røvhuller i populærkulturen siger noget væsentligt om vores tid. Vi lever i en kultur, hvor autenticitet, succes og selviscenesættelse ofte vægter højere end hensyn og moral. Røvhullet bliver her et symbol på frihed. Personer der siger sandheden uden filter, og som nægter at lade sig begrænse af sociale spilleregler. I en tid, hvor mange føler sig underlagt normer og forventninger, kan røvhullet fremstå som den, der tør være ærlig. Men denne ærlighed er ofte uden empati. Derfor er røvhullet i populærkulturen ikke blot et underholdende fænomen, men et moralsk barometer: Det viser, at fascinationen af røvhuller ikke kun handler om underholdning, men tester vores moralske grænser og vores vilje til at registrere, sige fra eller lade os forføre.

Kapitel 4: Hvordan håndteres røvhuller?

Håndtering af røvhuller er selvsagt betinget af type såvel som de omstændigheder under hvilke mødet finder sted. Der kan således være forskel på at håndtere en 'tyran' til forskel fra en 'nasser' og stor forskel på momentant at møde et tilfældigt røvhul på en parkeringsplads eller i supermarkedet til et røvhul du skal omgås på arbejdspladsen hver dag eller ligefrem skal dele seng med. Men selvom vi tager højde for alle disse forhold vil der aldrig kunne skabes en femtrins-model for et røvhulsfrit liv. Derfor er håndtering af røvhuller ikke en videnskab men en kunst. Det svarer til at lære kampsport – og især den type kampsport, hvor man bruger modpartens aggression til eget forsvar. Det kræver særlige øvelser og træning til håndtering af disse vanskelige typer.

Ofte går vi ganske uforberedt til et røvhul og går dernæst derfra med tanker om alt det vi burde have sagt eller gjort. Vi føler os som skidt fordi vi er blevet skidt på. En grov såvel som ubehøvlet behandling, hvor der chikaneres, manipuleres eller moraliseres. Men der findes måder at håndtere røvhuller, som både handler om håndværk og opøvelse af personlige egenskaber. Derfor skal vi nu se på en række forskellige måder vi kan håndtere røvhuller og især hvordan vi kan forhindre at de tager styring i vores hverdag.

Fornuft og følelser

Reaktioner på røvhullet sker ofte via spontane følelsesudbrud. Det svarer i nogen grad til at råbe ååh når vi vælger vinglasset, aah når tomatsovsen havner på skjorten, iih når vi træder i en hundelort eller aav når vi brænder fingrene på kogende vand. På samme måde beklager vi os spontant i mødet med røvhullet ved at bruge ordet. Men selve udtrykket "røvhul" er som regel udløst af en følelsesreaktion. Man føler sig ramt, krænket, irriteret eller trådt på og derfor

reagerer vi umiddelbart, hvilket sker gennem følelser. Følelser såsom vrede og irritation er naturlige reaktioner, der fortæller os, at noget er "forkert." Problemet opstår, når vi lader disse følelser tage styring, hvilket sjældent fører til gode løsninger.

Før eller senere dukker fornuften op, som er tanker der kan hjælpe til besindelse. Fornuften kan bistå med at indkapsle problemets omfang. Vi kan også kalde fornuften for et filter mellem dig og røvhullet, som hjælper med at evaluere situationen mere objektivt. Fornuften skaber refleksioner såsom: "Hvad er årsagen til personens adfærd?", "Hvorfor påvirker det mig så stærkt?", og "Er det overhovedet værd at bruge energi på?". Eksempler som bevirker at vi selv får magt over situationen.

Det er selvsagt svært at gøre imens røvhullet står på scenen og spiller sin beskidte rolle. Men efterfølgende kan det være en god ide at dimensionere problemet, før der reageres og røvhullet håndteres. Denne tilgang er ikke ny. Stoikerne var blandt de første, som mente at følelserne skulle tøjles og fornuften frem i førersædet når verden ramler. Det betyder ikke at vi skal undertrykke disse følelser, men at vi skal erkende dem og derefter styre dem med fornuften. Senstoikeren Epiktet, som levede omkring vor tidsregnings begyndelse skrev en håndbog, som konkret giver råd i vanskelige situationer. Han var en frigiven slave og kendte derfor alt til magt og afmagt. Alle råd stammer fra et grundprincip, der handler om, at du kun har kontrol over din egen indre verden – dine tanker, dine bedømmelser og dine handlinger. Alt andet, dvs. andres adfærd, ulykker, sygdom, er uden for din kontrol. Den mest lindrende sætning lyder derfor: 'det ligger uden for min kontrol'. Når det gælder mødet med ubehagelige typer skriver han bl.a. følgende:

> *Husk på, at det ikke er den mand, der overfuser dig eller slår dig, som gør dig fortræd, men derimod den antagelse, at han gør dig fortræd. Så når en eller anden generer*

dig, skal du vide, at det er din opfattelse af situationen, der generer dig. Forsøg derfor fra begyndelsen af ikke at blive offer for din forestilling. Når du så får skaffet dig tid og ro, vil du lettere få herredømmet over dig selv.

Epiktet 2022 p. 89.

Bemærk hvordan Epiktet bringer mødet med røvhullet over på vores egen banehalvdel, som noget vi selv kan takle. Alt hvad man ikke selv kan takle skal man slet ikke fokusere på. Du kan alligevel ikke ændre på røvhullets indstilling. Til gengæld kan du arbejde med din egen reaktion og dernæst isolere denne reaktion for derved at beherske den. Lad os sige, at du eksempelvis møder en leder, ekspedient eller sagsbehandler, som taler til dig i nedladende vendinger. Du stiller oplysende spørgsmål, som bliver mødt med formuleringer af typen: 'du må jo kunne forstå', 'jamen, kære lille ven…'. I dette tilfælde er strategien klar. Det du reagerer på er din opfattelse af situationen, hvilket er stedet du bør sætte ind. Det handler ikke om at negligere det som er sagt og det handler slet ikke om at være selvudslettende eller på anden måde tillade ydmygelser. Det handler om at håndtere din opfattelse af situationen, hvilket både kan føre til afmålte svar eller undgåelsesadfærd.

Selvom følelserne pipler frem, hvilket både kan være gråd, vrede eller afsky, så er der grund til at holde fast i den mest simple fornuft. Fornuften der skelner mellem det som er i din magt og det som du alligevel ikke kan magte. I langt de fleste tilfælde er andres røvhulsadfærd ude af din magt. Du kan sjældent ændre på et røvhul. Når et røvhul ruller sig ud, er det alligevel med afsæt i vedkommendes eget ego uden at se eller lytte til dig. En meget brugt sætning blandt røvhuller lyder: 'vil du venligst lade mig tale færdig'.

Men det er svært at håndtere følelser alene fordi røvhullet forsøger at fremprovokere de værste. Vi taler om at lade noget komme ind af det ene øre og ud af det andet. Men vi bliver alligevel sure, vrede, irriterede eller indignerede

når røvhullet tromler frem eller bare fylder det hele. Derfor skal følelserne ikke pakkes væk, hvilket heller ikke er muligt. Men fornuften skal balancere disse følelser, hvilket er budskabet fra Epiktet.

Det kan være svært at håndhæve dette råd når man befinder sig i skudlinjen. Men på vej til et røvhul eller på vej væk derfra vil pointen fra Epiktet være afgørende vigtig. I sin kerne handler det om at skelne klart mellem ydre begivenheder (røvhulsadfærd) og den indre reaktion, hvilket er din opfattelse af, at det er et røvhul. Epiktets pointe er, at vi ikke kan styre, hvad andre gør, men vi kan altid styre, hvordan vi reagerer på det andre gør. Det er på dette grundlag, at vi kan befæste os fra røvhuller, der bestormer os med røvhulsadfærd. Det handler ikke om at vinde eller tabe over røvhullet. Det handler tværtimod om at vinde over sig selv og vinde over sine egne destruktive følelser i særdeleshed. Man tager magten fra røvhullet og giver den tilbage til sig selv. Friheden består i, at røvhullet ikke længere har magt over mig. Den dag vi styrer vores egen reaktion, mister røvhullet sit greb på os.

Kognitive Tricks

En anden og mere konkret tilgang til røvhullet er at benytte nogle kognitive tricks, der bevirker, at man lettere og hurtigere kan komme videre og eller efterlade os mere eller mindre uanfægtede. Der er tale om forskellige måder vi med tanken kan indkapsle eller kategorisere røvhullets adfærd. Det første trick er det jeg selv oftest benytter og stammer fra komikeren Groucho Marx. Vi kender alle udtrykket 'tiden heler alle sår', hvilket i øvrigt er forkert. Af samme grund vender Groucho Marx udtrykket på hovedet, hvor 'time heals all wounds' bliver til 'time wounds all heels'. Sprogspillet fungerer ikke på dansk, men betydningen er den, at tiden vil indhente alle røvhuller. Selvom man ikke tror på karma, skt. Peters regnskab eller en større retfærdighed, så vil uforskammetheder ofte

indhente røvhuller. Før eller siden vil røvhuller blive konfronteret med resultat af deres egen adfærd, som var det en boomerang. Alene tanken kan virke en smule lindrende når man netop har været i kløerne på én. Der kan dog ikke skabes evidens for dette postulat, men alene tanken er befriende.

Et anden effektivt trick handler om at ændre sit perspektiv eller fortolkning af den situation hvor røvhullet generer. Mange vil bruge denne strategi helt uden at tænke over det, hvilket kan være som forsvarsmekanisme. Dybest set handler det om at kaste alt tilbage på røvhullet som afsender. Men kun som tanke og ikke med ord. Kort sagt går man fra røvhullet med tanke på den måde røvhullet selv besidder alt det han anklager andre for. Hvem griner af hvem? 'Du er i virkeligheden latterlig'. 'Du tror du har magt, men magter intet'.

'Opgaven ligger hos ham'. 'Det er ham der har noget at arbejde med'. Man forsøger at give sig selv en vis portion ro gennem det forudsigelige faktum, at røvhuller har en tendens til at udvise røvhulsadfærd.

I mange tilfælde er der tale om simple projektioner, hvor alt kastes tilbage på afsenderen. Men sker det bevidst og reflekteret er man i gang med at flytte skidtet væk fra sig selv. Ofte kan man kun i mindre grad ændre på situationen. Til gengæld kan man definere den anderledes. Hvis man efter mødet med et røvhul taler med venner eller andre betroede så vil det netop ofte være deres tilgang til sagen, hvilket sker gennem formuleringer af typen: 'han har tydeligvis et seriøst problem', 'hvordan kan han holde sig selv ud', 'hvem har tisset på hans sukkermad her til morgen'.

Andre kognitive tricks handler om at nedtone truslen. Måske er det et isoleret tilfælde og i værste fald har du oplevet det som er værre. Muligvis er situationen slet ikke værd at beskæftige sig med. Sidstnævnte pointe handler om det som vi kan kalde menneskeligt niveau. "Han synker dybt og jeg vil ikke falde til hans

niveau" er udtryk for en tanke, som kan beskytte og fjerne en fra situationen. Ud fra samme logik kan man føle sympati for røvhullet. "Han har sikkert været gennem en hård dag eller en hård barndom, hvilket jeg ikke vil konfrontere ham med". Mere generelt kan man få sympati for røvhullet fordi vedkommende er lukket inde i et egoistisk bur. Når man har ondt af røvhullet gør man dem mindre. Ved samtidig at psykologisere over dem skaber man distance til dem: "Han ligger usædvanlig højt på en røvhulsskala, hvilket han bør få hjælp til at håndtere". "Jeg vil ikke glemme hvad han har gjort, men jeg ser gennem fingre med det han har gjort". Situationen kan passere lettere med disse tanker. Følger man disse kognitive trick helt til dørs kan man til sidst grine af røvhullet, hvor grin er bedre end gråd.

Ovenstående lyder let, hvilket det sjældent er. Kalder vi en person for et røvhul er det netop fordi der står noget tilbage som er svært at vaske væk. Det bedste kognitive trick er derfor at relativere situationen. I første omgang handler det om at finde det egentlige problem. Ofte er der slet ikke et reelt problem men primært sårede følelser eller et såret ego. Hvis nogen eksempelvis springer over i køen i lufthavnen, i netto eller på motorvejen hvor ligger problemet så egentlig. Handler det om de 10 minutter du mister? Eller er det en retfærdighedssans, som er lidt mere diffus at arbejde med? Lad os antage at der er tale om en tidskrævende kø i lufthavnen, hvor ventetiden er 30 minutter. Et røvhul går direkte hen til skranken og springer dermed hele køen over. Spontant opstår der let en følelse af uretfærdighed. Men det handler som regel om én selv. "Nu har jeg stået her og ventet i 30 minutter og nu kommer det røvhul bare og springer køen over". Men hvad er resultatet? Jeg bliver irritabel og ødelægger muligvis begyndelsen på en ferie.

Lad os nu antage, at vi rent faktisk konfronterer røvhullet mens vi står der i køen. I så fald vil røvhullet slet ikke fange det. Det vil være helt formålsløst fordi

røvhullet jo aldrig kan se hvorfor andre også har en plads – hans plads er jo den vigtigste. Man kan prøve med budskaber såsom 'Hey, køen starter herovre' eller 'du har vist fået fat i den forkerte ende af køen'. Man kan også rulle med øjnene eller råbe røvhul efter vedkommende. Men alle disse reaktioner får aldrig fat om problemets rod. Lad os ikke desto mindre antage det modsatte, at du gennem fagter og høje råb får din retfærdighed igennem, hvorefter røvhullet nu er placeret bagerst i køen. Er hele situationen i så fald blevet meget bedre? Var det indsatsen værd?

En anden og desto mere effektiv måde at relativere situationen er ved at se den udefra. Prøv derfor at se situationen fra et fremtidsperspektiv. Vil jeg huske denne situation om 10 år? Hvis denne situation er så vigtig, at den skal kunne findes i mine erindringer, så bør jeg som det mindste skrive episoden ned. Gennem mit arbejdsliv har jeg ofte siddet hos døende patienter i deres sidste tid. I disse stunder har jeg aldrig oplevet én eneste patient tale om deres tid blandt røvhuller. Langt de fleste røvhuller passerer forbi uden at sætte sig fast som varige minder.

Tvinger man sig til at se den aktuelle situation fra et fremtidsperspektiv er man således tvunget til at se sig selv udefra og dermed også finde frem til det som er vigtigt i situationen og det som er mindre vigtigt. Her er vi tilbage ved stoicismens grundsætning, der handler om det, vi kan gøre noget ved, og det, vi ikke kan gøre noget ved. Langt de fleste genvordigheder i livet opstår fordi vi holder fast i noget, som vi alligevel ikke kan ændre på.

Eksempelvis opstår vrede som en reaktion på noget eller nogen. Men vrede er aldrig en rationel beslutning. Vi tænker aldrig at der lige i dette øjeblik viser sig en situation, hvor det er fordelagtigt at være vred. Vrede er derimod en følelse, som opstår spontant. Man kan derfor modsat spørge om der er tidspunkter, hvor der refleksivt betragtet er gode grunde til at blive vred. Det vil

der muligvis være. Men ser man vrede på afstand, så ser det sjældent godt ud. Tænker man tilbage på nogle af de tidspunkter i ens liv, hvor man har været meget vred, så er det sjældent særligt mindeværdigt. Når fornuften derfor dukker op efter mødet med røvhuller kan det være tid til besindelse, hvor vi med fordel kan bruge fornuften til at få følelserne lidt på afstand.

Undgåelsesstrategier

Lad os begynde med det bedste og vigtigste råd i mødet med røvhuller: Vær ligeglad - lad røvhullet passere. Skab distance. Gå en bue udenom eller tag en omvej. Begræns kontaktfladen. Undgå at engagere dig med et røvhul. Hold fysisk afstand – både i bilen, på nettet og i supermarkedet. Den bedste håndteringsstrategi er en distancestrategi. Holder du dig på afstand af et røvhul holder du de værste problemer fra døren.

Hvis en konfrontation er uundgåelig er det lavpraktisk en god ide at tale langsomt. Dels bliver du selv mere refleksiv og dels vil røvhullet enten stoppe med at lytte eller rent faktisk høre hvad du siger. Der kan tilmed ske det at røvhullet også selv begynder at tale langsomt. Det kan være en fordel ikke mindst fordi det er meget svært at være hidsig og samtidig tale meget langsomt. Undervejs kan man også nå at trække vejret, hvilket befordrer besindelsen. Strategien er velkendt men også velunderbygget. Eksempelvis findes jobs, hvor røvhulshåndtering er hverdag. Det kan eksempelvis være taxachauffører, tjenere eller sikkerhedspersonale i lufthavnen, hvor man ofte skal takle og håndtere røvhuller. Det handler selvfølgelig ikke om at acceptere røvhulsadfærd men alene hvordan man glider igennem hverdagen og lader de værste røvhuller passere.

Man kan også helt stoppe med at tale og på den måde give luft til røvhullet. Et røvhul der får luft skaber plads til andre. Samtidig sker der ofte det, at når vi

stopper med at tale, begynder vi at tænke. Ved at trække sig fra dynamikken, skaber man en mental buffer for sig selv og ideelt gives der plads til en mere rationel og konstruktiv stemme. Det er banalt, men tavshed er guld i kommunikation med et røvhul. Tavshed kan samtidig være en måde at kontrollere ens egen reaktion og samtidig afvæbne røvhullets kalkulerede adfærd.

Men det at undgå røvhuller er lettere sagt end gjort. Samtidig er det svært at vende ryggen til et røvhul og desto sværere hvis det er en chef eller et familiemedlem. Årsagen til at vi identificerer røvhuller handler netop om, at de i nogen grad har sat sig fast i vores system. Røvhuller er ikke ude af sind når de er ude af syne. Samtidig er det sin sag at være ligeglad når man netop er blevet chikaneret, trådt på eller efterladt i en dårlig situation. Men afstand kan dulme de værste symptomer. Man kan glide af, glide udenom, svare kortfattet og faktuelt. Du kan ikke få andre til at stoppe med at være en klovn, men du kan undgå deres cirkus. Langt det sværeste er imidlertid at få røvhullet ud af ens bevidsthed/system, hvilket er langt sværere end at vende ryggen til. Det er aldrig slangens bid som er det værste men derimod giften som bliver tilbage. Røvhuller har det med at rumstere i baghovedet, som en opgave der ikke er færdig.

Undgåelsesadfærd er en måde at beskytte sig selv. Men her er der to grundlæggende metoder – resistens og resignation. Billedligt kan man bruge et krigsskjold eller et skildpaddeskjold i mødet med røvhuller. Begge kan fungere udmærket, men det er en god ide at gøre sig klart, hvilket skjold man bruger. Krigsskjoldet bruges til at afværge, parere, blokere og angribe. Vi bruger det når røvhullet går os på nerverne og gentager sin adfærd igen og igen. Med krigsskjoldet er man i krig og i krig kan man blive såret. Krigsskjoldet er noget du bærer på og noget du bruger som værn når der er fare på færde. Derfor kan du uforvarende blive angrebet med skjoldet nede. Vi siger med en slidt vending,

at vi skal vælge vores kampe med omhu. Men røvhuller efterlader altid en åben invitation. Derfor kan det sværeste kamp være at undgå kampen.

Man kan også bruge skildpaddeskjoldet, hvor man trækker sig helt tilbage. En form for indadvendt beskyttelse eller selvomsorg. Skildpaddeskjoldet er en del af én selv eller den person man er. På den måde er skildpaddeskjoldet egenskaber, hvor krigsskjoldet er et redskab. Med krigsskjoldet skal du lære teknikker, taktikker og konkrete formuleringer, der kan tage brodden af røvhullets angreb. Modsat beror skildpaddeskjoldet på egenskaber, hvilket derfor er noget der vokser på dig gennem erfaring og dyrkede vaner. Man bøjer sit eget ego og giver efter for røvhullet. Et røvhul som føler du forstår ham er et røvhul som lader dig være. Men omvendt ønsker vi ikke at blive udnyttet eller trådt på. Derfor kan resignerende undgåelsesadfærd ende konfrontatorisk. Vi må derfor tage bestik af situationen og langsomt lære at håndtere røvhuller og specifikke røvhuller i særdeleshed.

Den sorte bog

De fleste kender ideen om en sort bog, hvor man noterer personer, som har behandlet andre elendigt. Jeg har altid set den sorte bog, som et sprogligt billede mere end nogen reel praksis. På mig har ideen altid virket en smule umoden, som var bogen en plan om et senere vendetta. Som sådan kan ideen bygge på en lettere paranoid tilgang og give næring til mistillid og grave grøfter dybere. I forbindelse med arbejdet med denne bog har jeg imidlertid selv forsøgt at realisere en sort bog. Det blev kun til en enkelt side. De fleste røvhuller har jeg således glemt undervejs. Jeg har givetvis en god korttidshukommelse og en dårlig langtidshukommelse, når det gælder røvhuller. Men der står nogle få tilbage, som jeg husker ret godt og som på den ene eller anden måde har sat sig fast i min hukommelse og mit sind. Givetvis fordi jeg åbenbart ikke er færdig med at arbejde med de fortidige konfrontationer, hvor jeg følte mig elendigt eller uretfærdigt behandlet.

Effekten overraskede mig. At skrive navnet på røvhullerne og hvorfor de stadig hænger fast i min hukommelse, havde rent faktisk en lindrende effekt. Det er banalt men effektivt. Dels er det rart at skabe lidt afstand til røvhullerne ved at få dem ned på papir og dels bliver de uvilkårligt behandlet i det øjeblik jeg skal konkretisere hvorfor de på

papiret stadig er røvhuller. Jeg har dog ikke en vendetta i sinde og det er på ingen måde givet, at mine erfaringer kan bruges af andre.

Dårlige strategier

Hvis følelserne får overtaget, skaber det grobund for de dårlige strategier. I stedet for at lukke ned, tyr vi let til en mere aktiv, destruktiv adfærd, som desværre sjældent rammer målet. Det ender ofte med at vi konfronterer røvhullet: "Nu skal jeg vise dig", "Nu skal jeg lære dig en ting", "Du skal ikke begynde at…". Dertil kommer alle de mere eller mindre kendte skældsord, hvor ordet "røvhul" er brugt. Som alternativ til skyndsomt at skrive en mail, poste et opslag eller sende en salve afsted i hovedet på røvhullet, så kan man med fordel skrive en note til sig selv, hvor det noteres hvad der er vigtigt at få sagt eller vigtigt at kalde røvhullet. På den måde vil man uvilkårligt lukke fornuften ind af bagdøren og noten ender som en note alene til sig selv.

Konfrontationer skaber let et nyt røvhul – dig selv! Kalder man et røvhul for et røvhul er det som benzin på et bål eller forsøget på at slukke ild med ild. Visse konfrontationer kan have en effekt, men det kræver ro og overskud. Nogle forsøger med sarkasme: "Er du altid så venlig eller har du netop udvalgt mig fordi jeg er speciel". Men det kræver stamina og kan føre til yderligere konflikt.

Det er en naiv forestilling, hvis man tror at prædikatet røvhul vil skabe erkendelse hos modparten. Man kan selv få luft, som var det slag i luften, men prædikatet røvhul skaber ingen selverkendelse hos modparten. Røvhullet er eminent til at anklage dig for alverdens ting men vil højst sandsynligt ikke ændre på sig selv – og slet ikke hvis du insisterer på det. Det svarer i nogen grad til at kalde en alkoholiker for en alkoholiker. Erkendelsen skal komme fra dem selv. Fornuften kan periodevis dukke op, men mange falder tilbage i gamle vaner.

I stil med alkoholikerens bekendelser findes der en niche af bekendelseslitteratur, hvor røvhuller gør op med deres fortid. Mest kendt er bogen 'A**hole No More' af Xavier Crement (et pseudonym for 'excrement', dvs. afføring) hvor forfatteren på sarkastisk vis beskriver sine 20 år som et komplet røvhul. Men erkendelsen skal komme fra dem selv.

Desto vigtigere er det, at man helt undgår at forklare røvhullet noget som helst. Forklaringer vil som regel fungere som en skjult måde at kæmpe en kamp uden fælles regler. Den typiske forklaring kan koges ned til: "hvis du kender alle fakta, vil du indse, at jeg har ret og du tager fejl". Men selvom sandheden er din ven, vil røvhuller, såsom mobbere og tyranner, bruge et langt mere primitivt mønster for deres aggression. De vil se din forklaring som en invitation til nye angreb. Hvis du vil tage kampen op er det oplagt først at spørge dig selv om det er kampen værd. Hvad er målet? Handler det reelt om selvagtelse og selvfornedrelse? Eller handler det om stolthed eller moral? Når man kæmper imod et røvhul, så kæmper man ikke alene for at blive hørt men primært for at blive set eller for overhovedet at være et ligeværdigt individ. Men når man modsiger røvhullet vil det blive afvist umiddelbart og han fortsætter.

Men lad os antage, at konfrontationen lykkes. Lad os sige at du får ret eller får hævn. Hvad vil du bruge den til? Vi kan godt lide tanken om selvtægt og den søde hævn, som luner godt. Det kan være i lufthavnen hvor stewardessen får eder smidt i hovedet, hvorefter hun diskret sender mandens kuffert til Sydney og ikke som planlagt til New York. På lignende måde kan man gennemtænke sine egne små hævntogter, som mere eller mindre ligger indenfor lovens rammer. Problemet er, at vi let glemmer at finde røvhullet i spejlet undervejs.

Samtidig vil hævn sjældent ændre på røvhullets adfærd – tværtimod. Desuden er det sådan, at når man planlægger hævn så holder man sine egne sår

åbne, som alternativt ville hele hurtigere. Opsummerende og supplerende er oplistet en liste over dårligere strategier til håndtering af røvhuller.

Forkerte måder at kæmpe imod røvhuller

- Gør det første der falder dig ind
- Brug direkte og aggressiv adfærd
- Kald et røvhul for et røvhul
- Vær hævngerrig og brug anonym hævn
- Brug en syndebuk og kast skylden på andre
- Vær røvslikker (kortsigtet løsning – langsigtede problemer)

I sidste ende er røvhullet ikke bare 'de andre', men den skygge vi alle kaster, når lyset falder uheldigt. Derfor handler det ikke om at udrydde røvhuller, men om at udvikle en evne til at se dem – og os selv – i det rigtige lys. Et blik der både kan holde afstand og holde fast. For det er først når vi genkender røvhullet i vores egen skygge, at vi kan undgå at træde ind i andres.

Afslutning – når du selv bliver et røvhul

Røvhuller forsvinder aldrig. De skifter blot scene, form og ansigt – men de spiller altid den samme rolle. Der vil altid være nogen, der sætter sig selv først, taler højest og tramper på andre. Det er ikke nyt. Men måden, vi lever med røvhuller, siger måske mere om os selv end om dem. For røvhuller lever af reaktioner. De vokser i vores modstand, trives i vores forargelse og de tager form af den opmærksomhed, vi giver dem.

Røvhullet er en påmindelse om alt det, vi selv forsøger at skjule: vores egoer, vores behov for at blive set, vores glæde ved at have ret. Måske er det derfor, røvhuller både fascinerer og frastøder os. De viser os, hvad vi ikke vil være – men også hvad vi nogle gange er. De gør os bevidste om grænsen mellem fejl og karakter, mellem et dårligt øjeblik og en dårlig vane.

At forstå røvhuller handler derfor ikke kun om at pege udad. Det handler om at se indad. For i det øjeblik vi tror, vi står hævet over røvhullet, står vi i fare for at blive det selv. Det er meget lettere at råbe "røvhul" efter andre end at anerkende, at vi selv er et røvhul i andres liv. Når andre er røvhuller i trafikken, bør de fratages kørekortet, men hvis vi selv har travlt, er man bare en undtagelse. Vi bliver let til advokater for vores egen egoisme. Samtidig er moralsk overlegenhed blot en anden slags røvhulsadfærd – pakket ind i dyd. Det er derfor, den eneste ærlige vej til et liv med færre røvhuller begynder med erkendelsen af, at vi selv er ét i ny og næ.

Når det gælder mødet med andre røvhuller findes der ingen simpel kur. Men der findes mange modgifte: distance, tålmodighed, humor, ydmyghed – og stilhed. At nægte at reagere, når røvhullet kalder på opmærksomhed. At gå sin vej i stedet for at give det energi. Det lyder simpelt, men kræver disciplin. For det

moderne menneske hader stilhed næsten lige så meget som et røvhul hader at blive overset.

Måske er det i virkeligheden her, håbet bor. I den stille, uprætentiøse evne til at sige: jeg ser dig – men jeg deltager ikke. For verden bliver ikke mindre fuld af røvhuller i morgen. De vil altid være en del af livet og typisk der hvor du mindst forventer det. Hvis hele menneskeheden var en krop ville den også have et røvhul. Det er vores natur, at vi også kan blive selviske og primært tænke på os selv. Derfor må vi nødvendigvis komme overens med dette forhold for at komme overens med os selv.

Måske er det derfor, vi også bør minde os selv om proktologen, den stille håndværker i menneskets mørkeste korridor. Proktologen er den læge, der arbejder med kroppens mest upåagtede og upopulære område: endetarmen, hæmoriderne, sprækkerne, alt det, vi helst ikke taler om. Hvor andre vender sig bort, træder han frem; ikke for at dømme, men for at lindre. Han ved, at selv det mest uvelkomne sted kræver behandling og omsorg. Måske er han netop et billede på den moral, vi længes efter: et blik, der ikke flygter, en tålmodighed, der ikke fordømmer. Et stille bevis på, at selv røvhullet kan håndteres, når nogen tør tage det alvorligt.

I det hele taget kan verden blive en smule mere menneskelig, hvis vi begynder med os selv. For i sidste ende handler det ikke kun om at leve med røvhuller, men om at leve med den risiko, at man selv bliver et.

Din rolle i det store billede

And since you know you cannot see yourself, so well as by reflection, I, your glass, will modestly discover to yourself, that of yourself which you yet know not of.

William Shakespeare, Julius Cæsar (1. akt, 2. scene)

Ingen er helgener og alle kan blive et røvhul. Hvis du ikke kan se dig selv som et røvhul stopper du aldrig med at være et. Det bedste værn mod selv at blive et røvhul er derfor evnen til hurtigt at kunne give sig selv mærkatet. Jo mere vi erkender selv at være et røvhul desto sværere bliver løgnen om aldrig at være det. I det sekund man ser sig selv som et røvhul, er man på vej væk fra røvhulsadfærd. Det ligger netop i begrebet røvhul, at ingen ønsker at være det. Man bliver opmærksom på, at fokus mest har været på én selv. Nogle gange kræver det, at andre siger det direkte til én. Andre gange kan man selv fornemme det, hvilket altid sker i samværet med andre. Som Shakespeare formulerer det i 'Julius Cæsar' kan andre være det spejl, der blotlægger den adfærd, jeg selv er blind for. Det, jeg ikke kan se ved mig selv, viser andre mig gennem deres reaktioner. Moralen begynder derfor ikke i os selv, men i det øjeblik vi bliver spejlet. Moralen er ikke et indre kompas, men en gensidighed - et genskin. De andre bliver et brutalt spejl, hvor det letteste er at kigge væk. Konkret kan andre blive kede af det, forurettede, sure eller distancere sig. 'Er det mig der er noget galt med' er den første reaktion, som kalder på samvittighed. Er man et mere permanent røvhul vil det modsat lyde: 'lad dem om det', 'det må de rode med', 'det er deres sag', 'det kan jeg ikke tage mig af', 'jeg har intet gjort forkert'. Røvhullet lukker andre ude, hvor moralen modsat lukker andre ind.

Moralsk set har vi kun ét kernespørgsmål, som lyder: 'Hvad med den anden?', hvor røvhullet derimod spørger: 'Hvad med mig?'. Det er vores blik for andre, der former enhver moral og dermed os selv som moralske væsener. Hvis man derimod skærmer sit blik for andre og insisterer på egen ret, så vil røvhullet tone

frem på scenen. På den måde er røvhullet et meget direkte billede på den umoralske adfærd, fordi vi har vendt ryggen/røven til andre. Vi ser slet ikke, at vi skider på andre, men det sker automatisk når vi har ryggen til. Uden blik for andre ser jeg ikke, hvordan mine handlinger efterlader dem i svære situationer. 'Jeg gør hvad det passer mig', 'jeg er i min gode ret til…', 'jeg blander mig heller ikke i det de andre laver'. Vi lever selvfølgelig hver vores liv, hvilket sker på mangfoldige måder. Samtidig reflekterer vi over eget liv og disponerer over de muligheder vi har og forsøger at få det bedste ud af det. Men det er ikke pointen her. Pointen er, at røvhullet ikke lukker andre ind og derfor mest har fokus på sit eget. Moralens dynamik er det modsatte, hvor andre mennesker hele tiden indirekte fortæller mig hvem jeg er. Vi ser kun vores egen skygge og ser ikke os selv. Men når vi kaster skygge på andre bliver skyggen pludselig en scene vi kan spille på. Det er netop andres respons der afgør om jeg ender som et røvhul eller et moralsk væsen. Man skal ikke misforstå pointen i den retning, hvor andres adfærd blindt accepteres eller en form for selvopofrelse eller selvudslettelse - tværtimod. Det handler alene om, at være åben for den respons der kommer fra andre og villigheden til, at lade disse reaktioner kaste lys på egne fortrædeligheder. 'Hvordan virker jeg på andre lige nu?' Den lille pause, hvor jeg træder ud af mig selv, er moralens øjeblik.

Hvis man er et mere permanent røvhul er der højst sandsynligt behov for terapi, vredeshåndtering, meditation, motion kombineret med det vigtigste – selverkendelse. For alle andre, som momentant eller midlertidigt kan være et røvhul er der andre supplerende metoder som er vigtige. Det første er at blive opmærksom på dem man omgås. Røvhulsadfærd smitter. Jo flere røvhuller man omgås, desto større er sandsynligheden for, at man bliver en del af dynamikken. Hvis man placeres i et abebur, hvor der kastes med afføring, ender man med at gøre det samme. Hvis man placeres i et toksisk miljø, påvirker det os uundgåeligt.

Vi opdager det først når vi fysisk eller mentalt forlader det. Skal man modsat være empatisk, lyttende og hjælpsom skal man finde sammen med nogle som viser det. Desuden kræver det øvelse. Nøjagtig som røvhulsadfærd langsomt smitter og cementeres som vaner, kan de modsatte karakteregenskaber også vokse gennem gentagelse og bevidst øvelse. Moral er en social muskel der skal trænes.

Dertil kommer en røvhulsdetektortest, som handler om at se sig selv ude fra. I moralens sprog lyder det: 'Vil jeg selv behandles sådan?'. Et spørgsmål der kalder på samvittighed og får de fleste midlertidige røvhuller til at besinde sig. Her finder vi tilbage til den mest grundlæggende erkendelse, der kan undergrave enhver røvhulsadfærd – et røvhul der erkender at være det, stopper i samme sekund med at være det. Det giver ganske enkelt ikke mening at forsvare, at man er et kæmpe røvhul, hvis man er et nogenlunde fornuftigt menneske. Man kan selvfølgelig forklare sin adfærd gennem stress, alkohol, svigt og kan tilmed undskylde for ens opførsel. Men at fremhæve hvordan det var på sin plads og ganske forsvarligt at være et kæmpe røvhul er en modsigelse. Erkender man tilmed at have været et røvhul gennem en længere periode, hvilket kan være som chef, ægtefælle eller kollega, så er det en erkendelse af de helt store. Det er at ligne med alkoholikeren som erkender at være det. Det er ikke bare et første skridt, men det vigtigste skridt. Denne erkendelse er moralens begyndelse. Den gør mig ikke nødvendigvis til et bedre menneske fra dag ét, men den gør mig til et mere bevidst menneske, hvilket er den centrale forskel. Som var det inskriptionen ved Oraklet i Delfi så lyder det afgørende råd: 'Røvhul – Kend Dig Selv'.

Litteratur

Altmann T, Roth M (2024) Vulnerable women and grandiose men? A 2D:4D study on the links between narcissism and prenatal estrogen/testosterone exposure in women and men. Personality and Individual Differences 229: 1-5.

Behary WT (2021) Disarming the narcissist. Surviving & Thriving with the Self-absorbed. Oakland: New Harbinger Publications.

Bernstein AJ (2012) Emotional Vampires. Dealing with People Who Drain You Dry. 2.ed. New York: Mc Graw Hill.

Crement X (1990) A**hole No More. A Self-Help Guide For Recovering Assholes – And Their Victims. Ohio: Enthea Press.

Durvasula RS (2021) ”Don’t You Know Who I Am?” How to Stay Sane in an Era of Narcissism, Entitlement, and Incivility. New York: Post Hill Press.

Edwards PC (2017) Assholes: A Field Guide. How to Deal with Difficult People at Home or at Work. South Carolina: CreateSpace Independant Publishing Platform.

Englander EK (2023) Bullying and Cyberbullying (2. ed.) Cambridge: Harvard Education Press.

Epiktet (1999) Epiktets håndbog. København: Hans Reitzels Forlag.

Epiktet (2022) Stoiske leveregler. En håndbog fra antikken. København: People’s.

Felton J (2022) Assholes. The dead people you should be mad at. London: Sphere.

Fischer JM, Ravizza M (ed.) (1993) Perspectives on Moral Responsibility. London: Cornell University Press.

Grenny J et al. (2023) Crucial Conversations. Tools for Talking when Stakes are High. (3. ed.) New York: McGraw Hill.

Grijalva E et al. (2015) Gender Differences in Narcissism: A Meta-Analytic Review. Psychological Bulletin 141 (2): 261–310.

Hyatt CS et al. (2019) The anatomy of an insult: Popular derogatory terms connote important individual differences in Agreeableness/Antagonism. Journal of Research in Personality 78: 61-75.

Isaacson W (2011) Steve Jobs – The Exclusive Biography. London: Abacus.

James A (2012) Assholes. A Theory. New York: Doubleday.

James A (2016) Assholes. A Theory of Donald Trump. New York: Doubleday.

Jørgensen CR (2025) Narcissisme. I samtidskulturen, personlighedspatologi og psykoterapi. København: Hans Reitzels Forlag.

Lloyd K (2006) How to deal with people problems & problem people. Jerks at work. Mumbai: Jaico Publishing House.

Lönnqvist JE et al. (2020) Not only assholes drive Mercedes. Besides disagreeable men, also conscientious people drive high-status cars. International Journal of Psychology 55 (4): 572–576.

Nunberg G (2012) Ascent of the A-word. Assholism, the first Sixty Years. New York: Public Affairs.

Patterson K et al. (2012) Crucial Conversations. Tools for Talking When Stakes Are High (2. ed.). New York: McGraw Hill.

Pfeffer J (2016) Why the Assholes are Winning: Money Trumps All. Journal of Management Studies 53 (4): 663-669.

Pytluk E (2025) Asshole Management. A Psychological Roadmap for Dealing with Assholes and Staying Sane in the Process. Wroclaw: Elaine Pytluk, LCSW.

Shakespeare W (2013) Samlede skuespil i ny oversættelse. Bind IV. København: Gyldendal.

Sharpe BM et al. (2022) ”They Are Such an Asshole”: Describing the Targets of a Common Insult Among English-Speakers in the United States. Collabra: Psychology 8 (1): 1-11.

Stout M (2005) The Sociopath Next Door. New York: Harmony Books.

Sun J et al. (2022) Personality Evaluated: What Do People Most Like and Dislike About Themselves and Their Friends? Journal of Personality and Social Psychology 122 (4): 731-748.

Sutton RI (2007) The No Asshole Rule: Building a Civilized Workplace and Surviving One That Isn´t. New York: Business Plus.

Sutton RI (2010) Good Boss, Bad Boss. How to Be the Best… and Learn from the Worst. London: Piatkus.

Sutton RI (2017) The Asshole Survival Guide. Great Britain: Penguin Random House.

Useem J (2015) Why it Pays to be a Jerk. New research confirms what they say about nice guys. The Atlantic. June Issue.

Vernon C (2021) The Massive Advantages of Dealing with Assholes. www.carlvernon.com.

Videbech C, Videbech P (2025) Sindets ild. Sindssygdom og galskab i antikken. København: Fadl's Forlag.

Weidmann R et al. (2023) Age and Gender Differences in Narcissism: A Comprehensive Study Across Eight Measures and Over 250,000 Participants. Journal of Personality and Social Psychology 124 (6): 1277-1298.

Du møder dem på arbejde, når du handler, på cykelstien eller i restauranten. Du kan også møde dem i familien eller til barnets fodboldturnering. Der er røvhuller alle vegne. Personer, som udnytter enhver situation til egen fordel.

Personen, der i bilkøen hele tiden skifter vejbane for selv at komme en lille smule hurtigere frem. Personen, der konsekvent afbryder midt i en samtale. Personen, der hævder sig og kan finde på at sige: ’Sig mig engang, er du klar over, hvem *jeg* er’. Det er den slags person, vi kalder ’et kæmpe røvhul’. Man er ikke i tvivl, når man møder dem. De er ubehøvlede og virker ofte kalkulerende, kontrollerende og manipulerende.

Bogen leverer en filosofisk-psykologisk analyse af disse irriterende personligheders evne til at holde sig inden for loven, uden for diagnoserne og altid med moralen til egen fordel. Men hvem er de, hvor er de, og hvad kendetegner deres handlemønster? Du får en beskrivelse af røvhullernes færden, så du bedre kan håndtere dem, næste gang du møder dem.

At håndtere et røvhul er som at kramme et pindsvin, hvilket man helst skal undgå. Bliver det nødvendigt, skal det ske forsigtigt og med stor omhu. Det kan både være besværligt og bøvlet, og det kommer til at gøre ondt. Mødet med røvhuller er derfor ikke en videnskab, men en kunst. En menneskekunst, som bogen giver øvelser til, og som illustreres med talrige eksempler fra hverdagen. På den måde sigter bogen efter at finde måder at håndtere røvhuller, men også hvordan vi undgår selv at blive det.

For røvhuller minder os om, hvor skrøbelig moralen er, og hvor meget den betyder, når den forsvinder. I sidste ende er røvhuller derfor ikke bare ’de andre’, men den skygge, vi alle kaster, når lyset falder uheldigt.

Birkler Press

ISBN 978-87-977589-0-8